

תיק פלילי מס' 1854/93

מדינת ישראל

נגד

1. אריה גוראל

2. עמי מורג

בבית-משפט השלום בחדרה

[9.11.95]

לפני השופט ע' שרון

פקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983, נ"ח 764, סעיפים 123(13), 125(א), 178 - חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, ס"ח 259, סעיפים 8, 126 - פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, נ"ח 421, סעיף 10 ב - חוק העונשין, תשל"ז-1977, ס"ח 226, סעיפים 26, 284, 414, 415, 438, 499(2).

הנאשם 1, שניהן כראש עיריית חיפה, והנאשם 2, שכיהן כחבר במועצת העיר חיפה, מואשמים בעבירות של קשירת קשר לעוון, מירמה והפרת אמונים, וקבלת דבר במרמה. על פי האמור בכתב האישום, תכננו וביצעו הנאשמים הזמנת חקירה פרטית נגד יועצו הכספי של הנאשם 1, שלא לצורך, מתוך מניעים אישיים ובלי לבדוק את עלות החקירה. כדי להסוות את החקירה הורה הנאשם 2 לחוקרים לרשום בחשבון שייערך רישום כוזב. על סמך רישום כוזב זה שילם גיזבר העירייה לחוקרים פעמיים כסף, שנוכה מתקציב העירייה מסעיף שאינו מתאים.

בית-משפט השלום פסק:

- א. (1) בית המשפט לא יוכל להימנע מלקבוע עובדות נחרצות בעניין עבירות פליליות או התנהגות מושחתת ובלתי-אתית, כאשר הובאו לפניו ראיות חד-משמעיות, מהימנות ובלתי נסתרות, אפילו אין צורך בקביעת עובדות אלה.
- (2) בנסיבות דנן, אין בכך כל פגיעה בזכויות הדיוניות והחוקיות של מי שלגביו נקבעות עובדות אלה, ויש בכך, מצד שני, חיזוק למסקנות בית המשפט בדבר חפותם של הנאשמים.
- ב. כאשר מדובר באיש ציבור, ובמיוחד כזה המופקד על כספי הציבור, עליו להקפיד לא רק שמעשיו בנושאים כלכליים פרטיים ייעשו כחוק, אלא גם שייראו כך בציבור.

ג. (בעקבות ע"פ 365/81 [1]): יש שלפני בית המשפט מונחת עדות, שלא הוא גבה אותה, כגון כאשר נגבית עדות בחוץ לארץ או כאשר מוגשת כראיה בהסכמה עדות שלא נגבתה על ידי בית המשפט ששומע את המשפט, או כאשר חל שינוי בהרכב בית המשפט, והמשפט נמשך אחרי שכמה עדים כבר העידו. בכל המקרים האלה דן בית המשפט בחומר הראיות כפי שהוא לפניו ונותן משקל לדברי העדים, שלא הופיעו לפניו, על פי קני המידה שמותר לבית המשפט להשתמש בהם לשם קביעת משקל הראיות.

ד. עבירת הקשר נשלמת ברגע שהסכימו הקושרים לבצע את המטרה הבלתי כשרה. בנסיבות דנן, הנאשמים 1 ו-2 מעולם לא הגיעו להסכמה לבצע עוון או מעשה, שהמסקנה המשפטית הנובעת מעשייתו היא שהוא עוון.

ה. (1) (בעקבות ע"פ 884/80 [4]): עובד הציבור נתון במצב של אמון כלפי המדינה, אשר הפקידה בידי העובד סמכויות וכוחות שנועדו לשמש רק את האינטרס, שהכוח והסמכות באו להגשים. עובד ציבור הפועל באופן שאינו מגשים את האינטרס שעל מילויו הופקד - מפר אמונים.

(2) היסוד העובדתי בעבירת המירמה והפרת האמונים הוא משולש: (א) רכיב התנהגותי, דהיינו, "מעשה מירמה או הפרת אמונים"; (ב) רכיב נסיבתי, דהיינו, "עובד הציבור העושה במילוי תפקידו"; (ג) רכיב תוצאתי, דהיינו, מעשה "הפוגע בציבור".

(3) על היסוד הנפשי בעבירת המירמה והפרת אמונים ניתן ללמוד מכוח עקרונות כלליים החלים על כל עבירה, אלא אם כן מתגלית כוונה אחרת (דהיינו, אחריות מוחלטת או מוגברת). יסוד נפשי זה הוא מודעות בפועל לטיב הפיסי של ההתנהגות; לקיום הנסיבות הרלוואנטיות; ולאפשרות של גרימת התוצאה הרלוואנטית.

(4) בגזירתם של מצבים קונקרטיים מעיקרון האמון הרחב, יש לקבוע מבחן מתקבל על הדעת ולשמור בקפדנות על כך, שרמה זו תושג הלכה למעשה. יש להלך על חבל דק, המפריד בין האיסור הפלילי מזה לבין ההתנהגות הלא-פלילית מזה, גם אם זו האחרונה פגומה מבחינה אסתטית או אתית.

(5) בנסיבות דנן, אין במעשיהם של הנאשמים מירמה או הפרת אמונים. אדרבא, הוכח, כי הם היו נקיים מכל נגיעה חומרית או תועלת אישית.

ו. (1) (בעקבות ע"פ 884/80 [4]): "מעשה הפוגע בציבור" אינו דווקא מעשה, הגורם נזק כספי או חומרי. די בכך שהמעשה פגע באמון הציבור במערכת השלטונית, כדי לבסס פגיעה בציבור.

(2) בנסיבות דנן, אלמלא עשו הנאשמים את המעשים שבגינם הואשמו

בדרך שעשו אותם, אזי היו פוגעים בציבור ובאמונו בהם כמערכת שלטונית. (3) אפילו נתקיימו כל היסודות העובדתיים, אין עובד הציבור אחראי בפלילים, אם לא נתקיים אצלו היסוד הנפשי הנדרש לעבירה. כאן מתבלט הבדל חשוב בין המישור האזרחי או המינהלי מזה, לבין המישור הפלילי מזה.

(4) באין הוכחה ישירה לקיומה של המחשבה הפלילית, עשויים הוכחתו של מניע למעשה או היעדרו של מניע כזה לשמש חיזוק לגירסת הקטיגוריה או הסניגוריה בדבר גיבושה או אי-גיבושה של הכוונה הפלילית הנדרשת.

ח. הלכה פסוקה היא, כי אין עבירה של קבלת דבר במירמה, אלא אם כן רומה המרומה בפועל. אולם, גם אם הוכחה המירמה, יש צורך להראות "קשר סיבתי יעיל" שמשמעו הוכחה, שאלמלא המירמה לא היה המקבל-הרמאי מקבל את מבוקשו מהנותן-המרומה.

פסקי-דין של בית המשפט העליון שאוזכרו:

- [1] ע"פ 383,365/81 אושרי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח (1) 113.
- [2] ע"פ 144/92 קבלרו נ' מדינת ישראל, פ"ד מח (2) 407.
- [3] ע"פ 171/86 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד מ (4) 489.
- [4] ע"פ 884/80 מדינת ישראל נ' גרוסמן, פ"ד לו (1) 405.
- [5] ע"פ 742/78 טל נ' מדינת ישראל, פ"ד לג (3) 449.
- [6] ע"פ 193/57 מלמד נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יב 30.
- [7] ע"פ 555/77 רבי ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד לב (2) 762.
- [8] ע"פ 535/88 מרובקה נ' מדינת ישראל, פ"ד מה (1) 265.

ר' גוטמן - בשם המאשימה;

ד' שיינמן, נ' רוטלוי - בשם הנאשם 1;

ט' נדשי - בשם הנאשם 2.

הכרעת-דין

1) הנאשם 1, אריה בן משה גוראל (להלן: "גוראל") והנאשם 2, עמי בן אליעזר מורג (להלן: "מורג") הואשמו בכתב האישום בעבירות של קשירת קשר לעוון, מירמה והפרת אמונים וקבלת דבר במירמה. בתקופה הרלוואנטית לכתב האישום כיהן גוראל כראש עיריית חיפה ומורג כיהן כחבר במועצת העיר חיפה מטעם מפלגת העבודה, ושניהם היו עובדי ציבור כהגדרתם על פי החוק.

(2) תמצית האישומים נגד הנאשמים היא כדלקמן:

א. בתקופה הרלוואנטית לכתב האישום שימש מר גד צירינסקי (להלן: "צירינסקי") כגזבר עיריית חיפה. הוא הועבר מתפקיד זה ומונה כיועץ כספי של גוראל, וזאת בעקבות פרסום דו"ח מבקרת המדינה שמצאה ליקויים רבים בפעילות משק הכספים של העירייה.

ב. לאחר שנפתחה חקירה משטרתית נגד כמה חשודים, לרבות צירינסקי, בעטיים של ממצאיו ומסקנותיו של דו"ח המבקרת הנ"ל, העביר גוראל את צירינסקי מתפקידו כגזבר לתפקיד של יועצו הכספי.

ג. בין גוראל לבין צירינסקי שררה מתיחות, בין היתר, לאור חשדותיו של גוראל כי צירינסקי מעביר מידע לגורמים שונים בעירייה שהם יריביו של גוראל, ואלה משתמשים במידע הנ"ל בפעילותם הפוליטית נגד גוראל.

במאמר מוסגר יצוין, כי התביעה לא טרחה לפרט את המילים: "בין היתר" הנ"ל הנזכרות בסעיף 6 לכתב האישום, למרות שבעת ישיבת ההקראה נדרשה לעשות כן. עוד אתן דעתי לכך לעניין זה במהלך הכרעת הדין.

ד. שני הנאשמים תכננו וביצעו הזמנת חקירה פרטית נגד צירינסקי במימון כספי העירייה, שלא לצורך, מתוך מניעים אישיים ומבלי לבדוק את סבירות עלות החקירה. כדי להסוות את החקירה מצירינסקי הורה מורג לחוקרים לרשום בחשבון שייערך רישום כוזב, וגזבר העירייה על סמך רישום כוזב זה הסכים לשלם לחוקרים כסף שנוכה מתקציב העירייה מסעיף שאינו מתאים.

באופן כזה שילמה העירייה שלוש פעמים כספים לחוקרים שביצעו את החקירה נגד צירינסקי. במקרה ראשון שולם סך של 15,000 ש"ח, במקרה שני שולם סך של 11,600 ש"ח ובמקרה שלישי שולם סך של 11,600 ש"ח.

ה. התביעה טוענת, כי במעשים הנ"ל ביצעו הנאשמים עבירות של קשירת קשר על ידי תכנון להזמין חקירה פרטית נגד צירינסקי מכספי העירייה שלא צורך, מתוך מניעים אישיים וכאמור בלי לבדוק את סבירות עלות החקירה. הם מימשו את מטרת הקשר הנ"ל וקיבלו פעמיים במסגרת הקשר, במירמה ובאמצעות מסמכים כוזבים, את הסכמת גזבר העירייה באותה עת לנכות סכומי כסף מסעיפי תקציב לא-מתאימים של העירייה.

(3) קיימתי ישיבת הקראה ביום 12.1.94.

סניגוריו של גוראל, עורכי הדין דן שיינמן ועו"ד נילי רוטלוי, הגישו את תגובות גוראל בכתב. סניגוריו של מורג, עורך הדין טומי נדשי, התייחס בעל פה לכתב האישום והתייחסות זו נרשמה בפרוטוקול.

תמצית התייחסותו של גוראל לכתב האישום היא כדלקמן:

א. גוראל חשד בצירינסקי, כי במסגרת עבודתו בעירייה ביצע עבירות הנגועות בשחיתות. מאחר שלא היו בידיו ראיות וממצאים מספיקים כדי להעביר את הטיפול למשטרה, הוא סבר כי מן הראוי להטיל על חוקרים פרטיים לחקור את החשדות בעניין האמור ולגלות אם יש בהם ממש ואם ישנם ממצאים וראיות. בעניין זה התייעץ עם מורג.

ב. לאחר התייעצות כנ"ל הביע מורג את נכונותו לטפל בביצוע החקירה על ידי פנייה למשרד חקירות פרטי, וגוראל הטיל עליו את מלוא הטיפול בנושא. מורג נראה לגוראל כמתאים לטפל בעניין, בין היתר, בשל היותו תת-אלוף במילואים, מספר 2 ברשימת המערך, בעל היכרות עם חברת חקירות מתאימה מחוץ לחיפה ובעל יכולת לשמור על דיסקרטיות שהיתה הכרחית להצלחת החקירה. גוראל הפנה את מורג אל הגזברות לשם תשלום לחוקרים הפרטיים, אך לא היה מעורב אישית בעניין התשלום; הוא לא הכיר את פרטיו ואת אופן התשלום, ומורג טיפל בכך באופן מלא.

במאמר מוסגר אעיר כבר עתה, וכפי שעולה מכל חומר הראיות שלפניי, ובראש ובראשונה מעדותו של גוראל, כי אין הוא מתנער מאחריות אישית כלשהי למעשיו של מורג. הוא התייצב מאחוריו לאורך כל מהלך המשפט, נתן ונותן לו גיבוי מלא בין מראש ובין למפרע. דברים אלה הערתי כבר בשלב זה, כיוון שמעיון שטחי בתגובת גוראל כאמור לעיל, עלול להיווצר רושם שונה ומוטעה.

במרבית פרטי העובדות שבכתב האישום כפר גוראל למעט העובדות מס' 1-2 וכן העובדה שבמועד הרלוואנטי לכתב האישום שימש צירינסקי כיועצו הכספי.

עובדה מס' 1 של כתב האישום עוסקת בכך שבמועד הרלוואנטי לכתב האישום, כיהן גוראל כראש עיריית חיפה, ומורג כחבר מועצת העיר כאמור לעיל, ולפיכך היו שניהם עובדי ציבור כהגדרת החוק.

תמצית התייחסותו של מורג לכתב האישום היא כדלקמן:

א. גם נאשם זה הודה בעובדות מס' 1-2 אשר בכתב האישום, אך הוסיף שהוא היה עובד ציבור ללא שכר. ב. בהתייחסותו לסיבת העברתו של צירינסקי מתפקידו כגזבר העירייה, טען מורג, כי נכון מה שנאמר בכתב האישום בעובדה מס' 3, דהיינו שהוא הועבר מתפקידו בעקבות דו"ח מבקרת המדינה ופתיחת חקירה משטרתית בשנת 1989 נגד צירינסקי ונגד חשודים נוספים, אך לא היתה זו הסיבה היחידה להעברתו מהתפקיד.

ג. מורג הודה במתיחות שהיתה בין גוראל לבין צירינסקי, אך טען כי הדבר נבע מידיעות שזרמו לגוראל בקשר לניקיון כפיו של צירינסקי. מורג כפר בכך שהחקירה הוזמנה ממניעים אישיים ומתוך כוונה לגלות מידע שיהיה בו כדי לפגוע בצירינסקי. לעניין זה חזר על טענותיו של גוראל כא מור לעיל. בתמצית, מטרת החקירה היתה לגלות ולבער מהעירייה נושאי תפקידים הפוגעים בטוהר המידות.

ד. למורג לא היתה סמכות להורות על תשלום, אך עניין סבירות המחיר לחקירה היה נתון לשיקולו וגוראל לא התעסק בכך.

ה. נושא החקירה שהתבקש לא היה חייו הפרטיים של צירינסקי אלא עסקיו.

ו. מורג הודה שהיה ניסיון להסוות את החקירה, אך לטענתו אין כל השלכה פלילית לכך. צירינסקי היה האיש החזק במערכת הכספים, והיעדר הסוואה היה מביא מיד לגילוי החקירה ולהכשלת מטרתה.

ז. מורג כפר בכך שחשבונות החוקרים היו גבוהים ומופרזים. הוא הוסיף וטען כי התווכח עם החוקרים ואף הצליח להשיג הנחה גדולה. מורג טען, כי מעשיו נעשו בתום-לב ובמטרה לעזור לראש העיר לבער מהעירייה את מי שלדעתו פעל שלא על פי טוהר המידות המתחייב מתפקיד ציבורי. לטענתו, במשפט זה התחלפו היוצרות: במקום להעמיד לדין את מי שמבקרת המדינה החשידה בביצוע עבירות, הועמדו לדין אלה אשר ניסו לפעול כאמור לעיל, אולי מתוך טעות בנהלים, אבל בהחלט שלא מתוך כוונה לרמות או לגרום נזק כלשהו לרכוש או לכספים של העירייה.

4) לאחר טיעוני סניגורו של מורג תיקן סניגורו של גוראל את טיעונו בכתב. הוא אישר את פרסום דו"ח מבקרת המדינה, אך הסתייג מכך שהדו"ח מתייחס לליקויים "רבים". בעקבות ישיבת ההקראה הנ"ל התקיימו ישיבות לא-מעטות שבהן הביאה התביעה את ראיותיה, ולאחר מכן עשו כך גם הנאשמים.

5) להלן אמנה שורה של עובדות שאין הן שנויות במחלוקת בין הצדדים, בין מחמת שהודו בהן ובין מחמת שהן מתבססות על עדויות שלא נסתרו ושאינן סיבה לפקפק במהימנותן:

א. ב-6.5.85 נערך ונחתם הסכם מיוחד בין עיריית חיפה לבין צירינסקי, המתייחס להעסקתו של צירינסקי כגזבר עיריית חיפה והמפרט את תנאי העסקתו, תפקידיו, שכרו וזכויות הצדדים. הסכם זה הוגש על ידי ההגנה וסומן כמוצג נ/1.

בין השאר, קבע הסכם זה כי הוא חל למפרע מיום 1.1.85 (סעיף 4' של נ/6) וכי למרות האמור בסעיף 4' הנ"ל כל צד רשאי לסיים את ההתקשרות לפי ההסכם, בהודעה מוקדמת בכתב של חודשיים. אין חולק איפוא שעיריית חיפה (באמצעות העומד בראשה,

גוראל) רשאית להביא להפסקת עבודתו של צירינסקי כגזבר העירייה ללא כל עילה.

עובדה זו נובעת גם מעצם יחסי האמון המיוחדים אשר חייבים לשרור בין ראש העירייה לבין הגזבר (ועוד אתיחס לעניין זה בהמשך הכרעת הדין).

ב. עובר להעסקתו של צירינסקי בעיריית חיפה, הוא עבד כשנתיים ימים בחברה פרטית. לפני כן הועסק צירינסקי בעיריית תל-אביב בתפקיד משנה לגזבר העירייה ומנהל אגף החשבים, וזאת במשך כשבע שנים (ראה: עדות צירינסקי בעמ' 23). עזיבתו של צירינסקי את עבודתו בעיריית תל-אביב נבעה ממשבר אמון בינו לבין ראש עיריית תל-אביב באותה עת, מר שלמה להט (ראה: עדותו של מר להט בעמ' 673).

ג. מר שלמה להט הזהיר את גוראל מפני העסקתו של צירינסקי בעיריית חיפה ואף אמר לו שהוא יסבך אותו על לא עוול בכפו ועוד יושיבו בבית-סוהר (עמ' 763-764 לפרוטוקול).

ד. גוראל לא שעה לאזהרותיו של מר להט והעדיף את המלצתו של בן-מאיר, סגן ראש עיריית תל-אביב באותה תקופה (ראה נ/21).

ה. מבקרת המדינה, הגב' מרים בן-פורת, התייחסה בדו"ח ביקורת שנתיית (מוצג ת/15) למשק הכספים בעיריית חיפה. דו"ח זה נערך בנובמבר 88' והוא מתייחס, בין השאר, לדו"חות כספיים של עיריית חיפה לגבי השנים 1985-1986, שנים שבהן כיהן צירינסקי כגזבר העירייה.

דו"ח זה כולל, בין השאר, את הפיסקה הבאה:

"(ח). ליקויים כבדי משקל, שיש בהם משום התעלמות מהחובה לשמור על כללי המינהל הכספי התקין, נמצאו בניהול משק הכספים של העירייה. הדוחות הכספיים של העירייה לא שיקפו מהימנה את מצבה הכספי, שכן חלק מפעולות הרישום בפנקסיה נעשו בצורה הנוגדת את כללי החשבונאות ומהווה פגיעה בטוהר המידות. מן הדין להוקיע תופעות כאלה ולעקרן מן השורש: "...

ו. לאור האמור בדו"ח הנ"ל נפתחה חקירה משטרתית נגד כמה חשודים, לרבות צירינסקי. בנסיבות הנ"ל הועבר צירינסקי מתפקידו כגזבר העירייה ומונה כיועץ כספי של ראש העירייה. יצוין כבר עתה, כי החקירה המשטרתית הנ"ל, לא היתה נגד ראש העירייה גוראל ולא נגד עמי מורג.

מבחינתו של גוראל, הושאר צירינסקי בעירייה בתפקיד יועץ כספי מאחר שהוא המשיך ליתן בו אמון ולא הצדיק את הביקורת של מבקרת המדינה כלפי מערך הכספים

בעירייה, שבראשו עמד צירינסקי. צירינסקי נשאר בתפקידו כיועץ כספים על פי תנאי החוזה המקורי נ/1. למרות היותו בתפקיד של יועץ כספים לאחר שמשרת הגזבר ניטלה ממנו, המשיך צירינסקי להיות גורם מרכזי ודומיננטי באגף הכספים. על כך קיימת שורה של עדויות הנזכרות בסיכומי סניגורו המלומד של גוראל, עו"ד דן שיינמן (בעמ' 10 סעיף 26).

ז. מאז מונה צירינסקי כיועץ כספים ועד להדחתו גם מתפקיד זה (ביוני 1991), הגיעו אל גוראל ידיעות רבות שהטילו חשדות לגבי יושרו ואמינותו של צירינסקי. בעקבות זאת ולאחר התייעצות בין גוראל לבין מורג, הוחלט לשכור חברת חקירות פרטית לבדיקת החשדות הנ"ל, אם יש בהן ממש ואם אינן בגדר רכילות או שמועות בלבד.

יצוין, כי בעניין זה קיימת מחלוקת בין התביעה לבין ההגנה.

בו בזמן שהתביעה טוענת (ומסכים אני בעניין זה לטענת הסניגורים בסיכומיהם, כי זהו לב ליבו של המשפט), שהמניע של גוראל ומורג לשכירת חברת חקירות פרטית אינו נובע מדאגה לטוהר המידות של היועץ הכספי צירינסקי ולאינטרסים הלגיטימיים של עיריית חיפה הנגזרים מכך, אלא ממניעים אישיים (שכאמור לא פורטו בכתב האישום למרות דרישה לכך). טוענים הנאשמים גוראל ומורג, כי שכירת חברת החקירות הפרטית נעשתה למטרות לגיטימיות של העירייה, והיתה לה הצדקה מתקבלת על הדעת מבחינה עניינית.

ח. הביצוע הטכני של שכירת החוקרים הפרטיים הוטל על מורג, והוא שביצע זאת הלכה למעשה הן בהתקשרות עם חוקרים פרטיים והן בדאגה שישולמו לחוקרים הפרטיים כספים על חשבון עבודתם ועבורה.

כל שעשה מורג לעניין זה, היה על דעתו ובהסכמתו של גוראל, בין מראש ובין למפרע.

ט. התביעה הגישה שורה של מסמכים (חשבוניות ופקודות תשלום), המתייחסות למשפט זה, ולהלן פירוט המסמכים הנ"ל:

(1) מוצג ת/1 שהוא חשבונית מס' 0790 מיום 4.9.90 הנושאת כותרת: "אג"ם מעקבים חקירות ובילוש" המופנית לעיריית חיפה בעבור: "חקירה בנוגע לתיווך בלתי חוקי לעולים חדשים", והסכום הכולל מע"מ הוא 11,600 ש"ח. בכתב יד הוסף על ת/1:

"מהסעיף של קליטת עליה" וכן מספר 63/000 1/7.

(2) מוצג ת/2 הוא, למעשה, פקודת תשלום של החשבונית ת/1. הוראת התשלום

היא לשלם לפקודת אג"ם על פי חשבון 790 בעבור חקירה סך של 11,600 ש"ח, כאשר בת/2 מצוין המספר 1/62300/750 הנ"ל. ת/2 הוא מיום 5.9.90.

(3) מוצג ת/19 הוא חשבון 1344 על סך 17,400 ש"ח שהוציאה יעקב לפיד בע"מ אל עיריית חיפה. נאמר בו, מתחת למילה "פריט": "בדיקה כלכלית ובטחונית". החשבון הוצא ביום 5.7.90 ואושר לתשלום על ידי מר ש' רוט כשהוא נושא בתחיתו רישום של המספר: 1/62300/750.

(4) מוצג ת/17 הוא פקודת התשלום המתייחסת לחשבון ת/19 הנ"ל. הפקודה היא מיום 9.7.90 עם הוראת תשלום לפקודת יעקב לפיד בע"מ על סך 17,400 ש"ח ומאזכרת את החשבון 1344 הנ"ל וכן את המספר 1/62300/750.

(5) מוצג ת/18 הוא חשבונית של אג"ם הנ"ל מיום 21.10.80 על סך 11,600 ש"ח. חשבונית זו נושאת המספר 0796 ונאמר בה שהיא בעבור: "חקירות על פי בקשת העירייה."

(6) מוצג ת/3 היא פקודת התשלום של החשבונית הנ"ל על סך של 11,600 ש"ח. אני קובע כעובדה שלא זו בלבד שהתביעה לא הצליחה להוכיח שלגוראל ומורג היו מניעים אישיים כלפי צירינסקי וכי מחמת מניעים אלה הזמינו את החקירות הפרטיות ושילמו בעבורן מכספי העירייה, אלא שהוכח, ללא צל של ספק, שהחקירות הנ"ל הוזמנו על ידי גוראל ומורג בתוקף תפקידיהם כמפורט ברישוא של הכרעת דין זו (גוראל כראש עיריית חיפה ומורג כחבר במועצת העיר ובגוף כלכלי נוסף וכן כיועץ אישי של ראש העירייה) לצורכי ענייני העירייה וטובת הציבור שהעירייה מפקדת על צרכיו כאמור בחוק. מטרת החקירות היתה עניינית ומוצדקת. אוסיף ואומר שחבל שחקירות אלה לא הוזמנו זמן רב קודם לכן, ולו אף בעקבות דו"ח מבקרת המדינה. בדיעבד מתברר, כי אילו היו תוצאות החקירות לפני ראש העירייה עובר למינני צירינסקי כיועצו הכספי, היה גוראל נמנע ממינוי זה.

לממצא עובדתי זה הגעתי על יסוד עדויות וראיות שהוגשו מטעם התביעה ועל יסוד עדויות וראיות שהוגשו מטעם ההגנה, לרבות עדויותיהם של גוראל ומורג. אומר כבר עתה, כי גוראל ומורג עשו עליי רושם מהימן וכן. אני נותן אמון מלא בעדויותיהם ואמון זה מתחזק על ידי מערכת של ראיות אובייקטיביות, שחלק משמעותי ממנה מקורו בראיות שהגישה דווקא התביעה לבית המשפט. עוד אתייחס בהמשך לנסיבות שהביאו אותי לממצאים העובדתיים הנ"ל, אך לא אמנע כבר בשלב זה, מלהביע את דעתי הנחרצת על העד המרכזי של התביעה, הלא הוא גזבר העירייה לשעבר מר גד צירינסקי.

עד זה עשה עליי רושם שלילי ביותר. התרשמתי כי מדובר במניפולטור מתוחכם, שבמשך שנים לא מעטות הצליח להוליך את גוראל שולל לגבי אופיו וטיבו עד כדי כך שאפילו אזהרות ותמרורי אזהרה אשר ליוו את עבודתו לאורך כל הדרך, לא גרמו לגוראל

להתייחס אליו כפי שהיה עליו להתייחס. רק כאשר הלכו ורבו השמועות על מעלליו הכלכליים של איש זה, אז ורק אז השתכנע גוראל להזמין חקירות כדי להיווכח אם אמנם יש אמת בשמועות הנ"ל.

להלן אמנה את הראיות המצביעות על כך שלגוראל ולמורג לא היו כל מניעים אישיים להזמנת החקירות הנ"ל (כפי שטענה וטוענת התובעת) בכתב האישום ובסיכומיה.

אקדים ואומר, כי אין חולק על כך שעל התביעה להוכיח כי הנטען בכתב האישום אמת הוא. במילים אחרות, עליה נטל הבאת הראיה והשכנוע שאמנם גוראל ומורג התקשרו עם חוקרים פרטיים על חשבון קופת הציבור לא מהאינטרס של הציבור אלא מתוך מניעים אישיים.

מסעיפים 6-7 לכתב האישום עולה שגירסת התביעה היא, שהזמנת החקירה הפרטית נועדה לגלות מידע כלשהו על צירינסקי שיהיה בו כדי לפגוע בו. הסיבה לכך, כפי שעולה מסעיף 6 לכתב האישום היא, שמערכת היחסים בין גוראל לצירינסקי לא היתה תקינה. היתה ביניהם מתיחות, וזאת "בין היתר" לנוכח חשדותיו של גוראל כי צירינסקי מעביר מידע לגורמים שונים בעירייה, גורמים שהם יריביו של גוראל ומשתמשים במידע בפעילותם הפוליטית נגדו.

אדגיש, כי על פי כתב האישום, הגיעו גוראל ומורג להחלטה בדבר ההתקשרות עם חוקרים פרטיים למטרה הנ"ל, במאי 1990, וזהו איפוא המועד הרלוואנטי לבדיקת השאלה, אם עד מועד זה היו לגוראל ולמורג מניעים אישיים לביצוע החקירות הנ"ל.

להלן פירוט הראיות:

א. צירינסקי התקבל לעבודה בינואר 1985. דו"ח מבקרת המדינה (לטענתו) פורסם בדצמבר 1988. לגבי תקופה זו וגם לאחר פרסום הדו"ח העיד צירינסקי עצמו (בעמ' 7) כדלקמן:

"מערכת היחסים ביני ובין ראש עיריית חיפה דאז, היו יחסים טובים. אני הרגשתי שיש לי אימון מצד ראש העיר. שותפתי בהרבה דברים לאו דווקא פרופר גזברות. גם אחרי שפורסם דו"ח המבקרת היחסים היו עדיין טובים. דו"ח המבקרת פורסם בדצמבר 1988".

ב. הבחירות לעיריית חיפה היו בפברואר 1989. לגבי תקופה זו העיד צירינסקי בעמ' 12:

"עזרתי לגוראל לעבור את הבחירות. היחסים היו בסדר ומעבר לזה יש בידי פרוטוקול הוועדה מהיום שבו התפטרתי ושם גוראל אומר דברים

שאני חושב שאי אפשר לקבל אותם כ: 'אי אמוץ'. בהסכמת הצדדים מוגש פרוטוקול ישיבת עיריית חיפה מיום 23/12/88 מוגש ומסומן ת/7.

ג. לפי עדותו של צירינסקי עצמו בחודשים פברואר-מארס 1990, היחסים בינו לבין גוראל היו טובים. עובדה זו נובעת מעדותו בעמ' 8 ושורה 4 ואילך:

"דברנו כמה פעמים על החקירה המשטרתית שהתנהלה נגדי. מידי פעם הוא [גוראל] שאל אותי מה קורה עם זה ואמר שהוא בטוח שזה ייגמר טוב והוא עוד עודד אותי (הדגשה שלי - ע' ש'). גם כשנודע לי שהחקירה הסתיימה והעבירו את התיק לפרקליטות עם המלצה לסגור את התיק סיפרתי על כך לגוראל. זה נודע לי למיטב זכרוני בפבר'-מרץ 90 גוראל שמח מאד (הדגשה שלי - ע' ש')."

ד. בעמ' 99 ושורה 25 ואילך נשאל צירינסקי על ידי סניגורו של מורג, עורך הדין נדשי, שאלות, וענה תשובות שמהן עולה בבירור שלא זו בלבד שלא עשה דבר בתחום עיסוקו כגזבר כדי לגרום לכך שגוראל יחדל ליתן בו אמוץ, אלא גם שלל כל אפשרות שהיתה לגוראל עילה לחשוד בו, כגון שהעביר אינפורמציה עליו לגורמים פוליטיים. עדות זו היא חשובה ביותר לענייננו ואצטט אותה להלן במלואה:

"ש. - יש איזה סיבה שאתה חושב, עכשיו עזוב כל מה שאמרו כאן במשפט, איזה סיבה שאתה חושב שיכול להיות שלגוראל היתה סיבה לא לתת בכך אמוץ? ת. - לא.

ש. - אין שום סיבה?

ת. - לא. יכול להיות שאנשים השפיעו עליו.

ש. - לא. לא. אתה, אתה, מתוכך, אתה חושב שאתה עשית משהו באיזשהי צורה כדי לשלול אמוץ ממך לראש העיר? ת. - שלילי.

ש. - אתה לדעתך היית 100%.

ת. - 100%.

ש. - לא רק בתחום הספציפי צריך להיות אמוץ בין ראש העיר לבין הגזבר, אתה מסכים איתי? אפילו בתחום יחסי האנוש? ת. - בכל דבר.

ש. - כלומר אתה שולל גם אפשרות שהיתה לראש העיר איזושהי אפשרות לחשוד בכך שנגיד העברת איזשהם אינפורמציות עליו לגורמים פוליטיים אחרים? ת. - לא היתה לו שום סיבה לחשוד את זה. ש. - לא היתה לו שום סיבה לחשוד? ת. - לא.

התובעת: סליחה, זה קשור לאופן המקצועי שבו עבד הגזבר? ש. - מה קרה הפריעה לך השאלה הזאת? התובעת: כן.

ש. - נו בטח.

התובעת: בהחלט היא לא רלבנטית לשאלה ששאלת.

ש. - רגע אבל היא רלוונטית לכתב האישום מה לעשות."

ה. בעמ' 127 שורה 19 ואילך השיב צירינסקי על שאלות כדלקמן:

"ש. - הקשרים שלך עם ראש העיריה היו טובים אתה אומר עד להגשת דו"ח מבקרת המדינה, ואתה אומר למעשה גם לאחר מכן? ת. - נכון.

ש. - לא הרגשת אצל מר גוראל איזשהו רצון אישי לחפש אותך מה שנקרא? ת. - לא.

ש. - גם כאשר הועברת לתפקיד יועץ, עדיין ראש העיר תמך בך? ת. - ככה אני הרגשתי.

ש. - לא הרגשת אצלו איזשהו רצון להעיף אותך בכל דרך? ת. - לא."

7) תמצית התיזה של התביעה כפי שעולה מכתב האישום (סעיפים 5, 16-7) היא כדלקמן: בין גוראל לבין צירינסקי היתה מערכת יחסים לא-תקינה ושררה ביניהם מתיחות, "בין היתר" לנוכח חשדותיו של גוראל כי צירינסקי מעביר ליריבי גוראל מידע, והם משתמשים בו בפעילותם הפוליטית נגדו. לכן הוזמנה החקירה כדי לגלות "מידע כלשהו" שיהיה בו כדי לפגוע בצירינסקי.

עצם השימוש במילים: "בין היתר" בהקשר הנ"ל מצביע על כך שהתביעה סבורה, כי המתיחות ומערכת היחסים שלא היתה תקינה ששררה בין גוראל לצירינסקי נבעה לא רק מהחשדות בדבר העברת מידע כנ"ל.

מאחר שהתביעה לא פירטה בכתב האישום את המניעים הנוספים ולא הביאה כל ראיות לכך, לא נשללה מראש האפשרות שאותם "יתר" "שבין היתר" הם המניעים הענייניים שלגביהם טוענים הנאשמים, ושלפחות מבחינתה של התביעה קיימים היו אצל גוראל מניעים שאינם זהים לחשדותיו על העברת המידע הנ"ל אלא בנוסף לכך. אך התביעה בחרה, הן במסגרת כתב האישום והן במהלך המשפט, שלא לגלות מניעים או חשדות נוספים אלה.

סניגורו של מורג, עו"ד נדשי, העיר כבר בישיבת ההקראה, כי התביעה לא ציינה מה

"בין היתר הזה". בסיכומיה של התובעת, עורכת הדין גוטמן, ניסתה היא "לפתח את התיזה" הנ"ל בטענתה (שאין לה כל ביטוי במסגרת כתב האישום), כי גוראל למעשה רצה למצוא הצדקה (אותה יוכל להביא לפני מועצת העיר) לפיטוריו של צירינסקי. לאחר שנוכח לדעת כי פעולות המשטרה שבוצעו בעקבות דו"ח מבקרת המדינה לא הניבו את הפירות שלהם ייחל, דהיינו, שלא הוגש אישום נגד צירינסקי, הזמין את החקירה הפרטית הנדונה (ראה לעניין זה סיכומיה של עו"ד גוטמן בעמ' 952).

לתיזה זו אין תימוכין בחומר הראיות. למעשה, הראיות סותרות אותה ואין לה כל בסיס הגיוני, כפי שיפורט להלן.

בכל מהלך המשפט ואף בהליכים קודמים לא האמינה התביעה עצמה בתיזה זו, והיא "גובשה" אצל התובעת רק לקראת הסיכומים. על אילו ראיות מנסה התובעת לבנות את התיזה? מסכים אני עם האמור בסיכומיהם הנאים של סניגורי הנאשמים, כי הראיה היחידה אשר עליה מנסה התביעה להסתמך כדי להצביע על המניע האישי ובכך להניח תשתית לתיזה הנ"ל, היא הודעתו של מורג (מוצג ת/8). לעניין זה אמרה התובעת בסיכומיה בעמ' 932 כדלקמן:

"נכון עמד כאן נאשם מס' 1 אריה גוראל ואמר לנו שהסיבה לפתיחה בחקירה לא היתה ממניעים אישיים. הוא כל הזמן התעקש שהסיבה היתה הדלפות שהגיעו אליו ושמועות וכל מיני דברי רכיל לטעמי אודות גדי צירינסקי אבל אני חושבת שהסיבה האמיתית לפתיחת החקירה מצוייה דווקא בהודעתו של הנאשם מס' 8/ת2.

בת/8 בעמ' 1 מפרט עמי מורג את הסיבה האמיתית שבשלה פתחו הנאשמים בחקירה. הוא אומר שהיתה לו הרגשה שגדי מפריע למהלך הפעילות התקינה של העיריה, הן בקשרים של העיריה עם גורמים ממשלתיים כמו משרד הפנים ומשרד האוצר, והן בפעילות השוטפת של העיריה ע"י העברת מידע ליהודית נאות וכן לאבי גולדהמר שהשתמשו במידע זה לניגוח ראש העיריה".

התובעת אינה יכולה ליטול מדברי מורג כפי שהם משתקפים מת/8 את החלק "הנוח לה" כדי לבסס את התיזה שלה, ובו בזמן להתעלם מאותו חלק המערער את התיזה ושלפחות מצביע על כך שהיו לחקירה לא רק מניעים אישיים אלא גם מניעים ענייניים.

אין דעתי נוחה מדרך זו של הוצאת דברים מהקשרם, על ידי ציטוט קטעי עדויות (כפי שלצערי עושים לא אחת באי-כוח הצדדים כאילו סבורים הם שבית המשפט לא ייתן דעתו להקשר הכולל של הדברים הן מבחינת הקשרם והן מבחינת תוכנם). הרי דווקא

בדבריו אלה של שמורג כפי שהתובעת הביאה אותם יש משום ראייה שמורג גרס, בעת מתן הודעתו במשטרה (8/ת), כי הסיבה האמיתית לפתיחת החקירות הפרטיות היתה הרגשתו שצירינסקי מפריע לפעילות התקינה של העירייה גם בקשריה עם גורמים ממשלתיים כמו משרד הפנים ומשרד האוצר.

כיצד ניתן להסיק מדברים אלה, כלשעצמם, שרק מניעים אישיים ובעיקר הם שהדריכו את הנאשמים להזמין את החקירה - סהדי במרומים שלא אדע.

לפחות משני מקורות ניתן ללמוד על כך שגם התביעה עצמה לא האמינה בתיזה הנ"ל: המקור הראשון: מתייחס לכתב האישום הראשון שהוכן ונחתם אך לא הוגש לבית המשפט ככתב אישום (אגב, סניגורו של גוראל, עו"ד שיינמן, מכנה בסיכומיו מקור זה כטיוטא של כתב האישום. ספק בעיניי אם יש להתייחס למסמך זה (57/נ) כטיוטא. זהו כתב-אישום, נגד שמורג בלבד, כאשר גוראל מופיע בו כעד תביעה. מסמך זה חתום על ידי גב' רונית יצחקי, סגנית פרקליטת המחוז). בסעיף 3 של 57/נ הנ"ל נאמר, כי כחודשיים לאחר האמור לעיל פנה הנאשם אל החוקר הפרטי יעקב לפיד (להלן: "לפיד") וביקש ממנו לפתוח בחקירה נגד צירינסקי במטרה לחשוף מעשים לא כשרים של צירינסקי הקשורים בניצול תפקידו בעיריית חיפה (להלן: "החקירה"). לעניין זה, ולא רק אליו, אני מאמץ את האמור בסיכומי הסניגורים של הנאשמים כמובא בהם.

כתב האישום הראשון (57/נ) נחתם, על פי האמור בו, ביום 1.2.93, ואילו כתב האישום השני (נושא משפט זה) נחתם ביום 8.11.93 על ידי אותה פרקליטה, הגב' רונית יצחקי (שבינתיים הפכה לסגן בכיר).

המניע שהיה לשמורג להזמין את החקירה, כאמור בסעיף 3 לכתב האישום הראשון, הושמט לחלוטין בכתב האישום השני, ואת מקומו תפסו "מניעים אישיים" של שני הנאשמים. כאשר סיכם עו"ד נדשי את הגנתו של שמורג והפנה את בית המשפט ל"העלמות" המניעים הראשונים ול"היוולדות" המניעים האישיים, העירה עורכת הדין גוטמן בעמ' 1027: "כי קיבלנו חומר ראיות חדש". על כך אעיר: (א) בשום מקום לא ציינה התובעת כי חומר הראיות שעליו התבססה התביעה כדי לערוך את כתב האישום הראשון נמצא בלתי אמין או בלתי מספיק.

(ב) עד התביעה, רפ"ק אהרון גרונדמן, בהתייחסו לשוני בכתבי האישום, העיד, בעמ': 529

"אני לא חושב שהחומר השתנה, פשוט אולי הניסוח של כתב האישום השתנה. החומר בעצם לא השתנה, זה כמעט אותו חומר למעט ההשלמות".

יצוין כי רפ"ק גרונדמן עבד ביחידה הארצית לחקירת פשעים וכי הוא ניהל וביצע את רוב החקירה הקשורה לפרשה שלפניי (עמ' 517). עוד יצוין, כי התובעת, עו"ד גוטמן, התנגדה להגשת כתב האישום הראשון כראיה בטענה שאינו רלוואנטי. באי-כוח הצדדים טענו לעניין זה והחלטתי להתיר את הגשת המסמך (עמ' 528). הוספתי בהחלטה כי נימוקים בהתאם לצורך יינתנו בגוף הכרעת הדין.

כל האמור לעיל וגם לאחר מכן מלמד על הרלוואנטיות, ואין להוסיף לעניין זה.

המקור השני:

הוא חקירת ראש לשכתו (רל"ש) של גוראל, עד ההגנה מר ישראל סביון, על ידי התובעת עו"ד גוטמן. עד זה, שעדותו מהימנה עליי, העיד כי בהיותו הרל"ש במרוצת המחצית השנייה של שנת 1989 החל להגיע אליו זרם של שמועות קשות שמטילות והטילו בזמנו צל כבד מאוד על יושרו האישי של גזבר העירייה דאז, גד צירינסקי. החשדות התייחסו לניגוד אינטרסים, מעילה באמון, קבלת טובות הנאה, הקמת חברת השקעות, רכישת קומת משרדים, קניית דירה מקבלן הנמצא במצב של סכסוך עם העירייה, הלוואות חריגות, תהייה על מקורות המימון לנ"ל, אשראים חריגים ועוד (עמ' 770 לפרוטוקול).

העד סביון העיד, כי העביר הנ"ל לידיעת גוראל ואף הצטער שהתברר במרוצת השנים כי מדובר בעובדות. כאשר נחקר עד זה בחקירה נגדית על ידי התובעת, נשאל והשיב (בעמ' 781) כדלקמן:

"ש. - אני רוצה להגיד לך שכל השמועות הן בגדר רכילות גרידא, ושבגללך ובגלל החתרנות שלך בלבד (הדגשה שלי - ע' ש') שנבדקו ע"י החוקר הפרטי נמצאו כלא אמינות, כלא נכונות, לא היה רבב במר גדי צירינסקי ולמרות התלונה שהגשת במשטרה התיקים נגדו סגורים ומסוגרים והאיש נמצא חף מכל רבב. מדוע אתה צוחק? יש לך אינפורמציה שונה?".

ובעמ' 783 שואלת התובעת את העד הנ"ל:

"...אני אמרתי לך שכל השמועות שלך והחתרנות שלך היא שהביאה את שני הנאשמים האלה בסופו של דבר לשבת על דוכן העדים או על ספסל הנאשמים יותר נכון, כל הדברים האלה התגלו כרכילות גרידא שעברו את

המסננות המשפטיות ונמצאו כלא נכונות, וגד צירינסקי נמצא ללא רכב. ואני אומרת לך שרק הקינאה שלך בגדי צירינסקי ובמעמדו שאתה היית בצילו, רק זה מה שגרם לך להסית את שני הנאשמים האלה שנגררו אחריו והגיעו לאן שהגיעו היום" (הדגשה שלי - ע' ש').

בתיזה הנ"ל נעלמו איפוא המניעים האישיים וההדלפות של צירינסקי לנאות ולגולדהמר, ובמקומם מופיעים אותם מניעים שלגביהם טוענים גוראל ומורג, אלא שגירסת התביעה (וכך זה עולה מהשאלות שהציגה התובעת כאמור לעיל לעד סביון) היא שקינאתו של סביון בצירינסקי גרמה לו להסית את גוראל ומורג נגדו, הם נגררו אחריו ולפיכך הוזמנה החקירה שלטענת התביעה הוכיחה את חפותו ויושרו של צירינסקי (ועוד אתיחס בהמשך להכרעת-דין זו "לחפותו ויושרו של צירינסקי").

כבר ציינתי בעת פירוט התיזה של התביעה, כי לדעת התביעה היתה החקירה אמורה לספק לגוראל תירוץ כלפי מועצת העיר לפיטוריו העתידיים של צירינסקי. התובעת היתה ערה לכך שעל פי ההסכם שבין העירייה לבין צירינסקי (מוצג 1/נ) לא היה צורך בעילה לפיטורי צירינסקי, ובייחוד כאשר באותה עת צירינסקי כבר לא כיהן כגזבר העיר אלא "רק" כיועץ כספי של ראש העירייה, אך טענה (כדי שלא לשמוט את הבסיס לתיזה שלה) כי גוראל היה צפוי לביקורת אם לפטר את צירינסקי, שלכל הדעות היה מוכשר, ללא כל עילה גלויה. אני חושב שגוראל חשש מראש האופוזיציה, עו"ד גולדהמר, שמא ימתח עליו ביקורת על פיטורי צירינסקי "ללא עילה", שהרי ראש האופוזיציה הנ"ל הוא זה, שעל פי עדות צירינסקי, דרש לפטר אותו בעקבות דו"ח מבקרת המדינה.

ואם לא די באמור בחוזה העסקתו של צירינסקי (1/נ), בא צירינסקי עצמו ומעיד בהתייחסו לדברי עו"ד שיינמן בדבר הצורך שהאמון בו כגזבר יהיה מיוחד במינו ואומר (עמ' 99 שורה 22 ואילך):

"נכון. וברגע שזה היה ככה, או שהוא חשב שזה היה ככה, יכול היה לקרוא לי ולהגיד לי גדי לך הביתה. הוא לא היה צריך לעשות האזנות סתר, הוא היה יכול לקרוא לי הביתה".

התיזה של התביעה מופרכת גם בעדותו של צירינסקי עצמו. כזכור, טענה התובעת בסיכומיה כי לאחר שגוראל נוכח לדעת כי פעולות המשטרה שבוצעו בעקבות דו"ח מבקרת המדינה לא הניבו את הפירות שלהם ייחל, דהיינו שלא הוגש אישום נגד צירינסקי, הזמין גוראל את החקירה הפרטית הנדונה כדי שפירותיה יוכלו לשמש לו כהצדקה בפני מועצת העיר לפיטורי צירינסקי (ראה סיכומי עו"ד גוטמן, בעמ' 952).

צירינסקי העיד כזכור (בעמ' 4) שגוראל התעניין אצלו מדי פעם מה קורה עם החקירה, אמר שהוא בטוח שזה ייגמר בטוב ואף עודד את צירינסקי. כשהחקירה

הסתיימה, והתיק הועבר לפרקליטות עם המלצה לסוגרו, סיפר על כך לגוראל, וגוראל שמח מאוד.

אין זה הגיוני כי מצד אחד ציפה גוראל שחקירת צירינסקי במשטרה תסתיים בכתב-אישום נגדו (כפי שגורסת התביעה) ומצד שני יעודד את צירינסקי במהלך החקירה, יתעניין בה, ולבסוף, לאחר שהסתיימה בסגירת התיק, הביע שמחה על כך. רק אם היה מדובר באדם צבוע, ערמומי, יודע להעמיד פנים לפי הצורך, היה ניתן ליישב הסתירה הנ"ל. אולם גוראל, כאמור, עשה עליו רושם הפוך. התרשמתי עמוקות שמדובר באדם ישר כסרגל, אדם הנותן אמון באחרים (אפילו מעבר למתחייב) והשמח בכנות כאשר הנתונים למרותו יוצאים נקיים מפני רשויות, כגון המשטרה והפרקליטות. גם צירינסקי בעדותו לא העז לטעון כי גוראל העמיד פנים כאשר התעניין בחקירתו וכי שמחתו של גוראל בעקבות סגירת התיק נגד צירינסקי היתה מזויפת.

הדוגמא הבאה מעידה על אמונו של גוראל בכני אדם ועל חוסר נכונותו לשפוט אותם או לפוסלם רק על סמך דיבורים של אחרים.

עדת התביעה, הפרופ' יהודית נאות, אשר עיונותה לגוראל התגלתה לאורך כל עדותה, היתה בזמנו מועמדת להיות יו"ר ועדת התקציב של העירייה. דווקא צירינסקי, שבמהלך העניינים הפך להיות "חביבה", היה זה שניסה לפסול אותה מלקבל את התפקיד הנ"ל וביקש מגוראל שלא ימנה אותה לוועדת התקציב.

על כך העיד צירינסקי (בעמ' 108):

"ת. - באותה תקופה בוודאי. יותר מזה כשהוא עשה את ההסכם הקואליציוני שהכניס אותה לעירייה, הזהרתי אותו שלא לתת לה את ועדת התקציב (הדגשה שלי - ע' ש'). דיברתי איתו על זה, ואחרי שהוא כן נתן לה את זה נתן לי הוראה לשבת איתה ולהכניס אותה לכל הדברים בעירייה, וללמד אותה, ולוודא שהיא יודעת את כל הדברים בנושא התקציב".

8) יפה עשה הסניגור, עורך הדין שיינמן, בהתייחסו (בעמ' 12 ואילך) בסיכומיו לתוכנם של החשדות העיקריים שהגיעו אל גוראל מתוך הבחנה בין אלה שהגיעו בתקופה שקדמה להחלטה על החקירה לבין אלה שהגיעו לאחר תחילת החקירה או אף בסיומה, או בעקבותיה, ושבדיעבד ובראייה למפרע הצדיקו את עריכתה.

כמשפטן זהיר, לא ביקש הסניגור מבית המשפט לקבוע כי צירינסקי אכן עבר עבירות פליליות, או שנהג בשחיתות, וטען כי די לו שיוכח כי היו חשדות במעשים כאלה בעת שהוחלט על החקירה (ראה סיכומי עו"ד שיינמן בעמ' 8).

ואולם, בית המשפט לא יוכל להתעלם ולהימנע מלקבוע עובדות נחרצות בעניין

עבירות פליליות או התנהגות מושחתת ובלתי-אתית, לאחר שהובאו לפניו ראיות חד-משמעיות, מהימנות ובלתי-נסתרות. אפילו, כדברי הסניגור, אין צורך בקביעת עובדות אלה, לא אמנע מלעשות כן. סמוך ובטוח אני שמצד אחד אין בכך כל פגיעה בזכויות דיוניות וחוקיות של צירינסקי, ומצד שני אני סבור שקביעתן של עובדות אלה מחזקת, מסייעת ותומכת במסקנותיי בדבר חפותם של הנאשמים. היא מהווה תמיכה לאמון בעדותם, ביושרם ובצדקת מסקנתם, כי הדרך שבה בחרו, דהיינו הזמנת החקירה הפרטית, היתה מוצדקת, עניינית והוגנת, הן בעצם בחירתה והן מבחינת האינטרס הציבורי שעליו היו מופקדים.

להלן התייחסות לאמור לעיל מתוך הבחנה בתקופות הנ"ל:

(א) צבירת רכוש בידי צירינסקי במקרקעין ובמזומנים:

אין כל פסול בכך שאדם, אפילו משמש הוא כגזבר עירייה, יעשה גם לביתו, ובהתאם ליכולתו ירכוש נכסים ויצבור הון. הכול בתנאי שיעשה זאת כחוק. כאשר מדובר באיש ציבור, ובמיוחד כזה המופקד על כספי הציבור, עליו להקפיד לא רק שמעשיו בנושאים כלכליים פרטיים ייעשו כחוק, אלא גם שכך ייראה בציבור, בדיוק כשם שעל בית המשפט לא רק לעשות צדק אלא גם לפעול כך שייראה שנעשה.

למעט תקופה קצרה, עבד צירינסקי כל ימיו כשכיר. בעת שהחל בעבודתו בחיפה בשנת 1985, בהיותו כבן 40 שנה, היתה לו וילה בהרצליה. לאחר שעבר לחיפה, בתוך שנים ספורות, רכש וילה נוספת בדניה מבלי שמכר את הווילה בהרצליה.

הווילה בדניה, שמן המפורסמות הוא שהמקום נחשב לאזור מגורים יקר ויוקרתי, עלתה לצירינסקי מאות אלפי דולרים. צירינסקי העיד על עלות של 300,000 דולר (מבלי להציג חוזה - עמ' 25 לפרוטוקול). בתוך פרק זמן קצר רכש אף קומת משרדים בשותפות עם מי שהיה סגן ראש העירייה, מר אלתר ז"ל, וזאת לאחר שהקים חברה ששמה "ציר גדי", ובשמה נרכשה קומת המשרדים (אין ספק ש"ציר גדי" הם קיצורים של שמו הפרטי ושם המשפחה של גדי צירינסקי).

לא רבים הם השכירים, אפילו שכרם כשכרו של גזבר עירייה, היכולים בתוך שנים ספורות לצבור נכסי מקרקעין כנ"ל, וקשה גם להבין כיצד ניתן הדבר להיעשות משכרו של שכיר במשק הציבורי. צירינסקי העיד, בעמ' 12: "השכר שלי בחיפה היה נמוך משכר של גזבר בעיריית תל אביב ולא קיבלתי שום הטבות חריגות". וראה גם עדותו של עד התביעה עו"ד גולדהמר, בעמ' 170 לפרוטוקול, שלפיה שכרו של גזבר עיר הוא 7,000 - 10,000 ש"ח.

אין ספק, שסיטואציה כזאת יוצרת גל של שמועות וחשדות ומפילה צל על יושרו של גזבר העיר.

למצב כזה בדיוק מתייחס גדול מושלי המשלים של רוסיה, איבאן אנדרייביץ' קרילוב, באחד ממשליו הנפלאים (אשר תורגמו לעברית על ידי חנניה רייכמן). כוונתי למשל "השועל והמרמיט" המופיע בעמ' 57 (מהדורה רביעית). אין זה ממנהגו של בית משפט לצטט משלים במסגרת פסקי-דין, אך אודה ולא אבוש כי גבר עליי יצרי בעניין זה והחלטתי בכל זאת לשבץ את המשל הנ"ל בגוף הכרעת הדין. בטוחני, שבסופו של דבר, יתברר כי היתה לכך הצדקה.

וכה אמר קרילוב:

"לאן זה רוץ תרוץ? ממי, דודי, תברחה?/ שאל מרמיט מפי שועל.

'אוי, אל תשאל: נפלתי אחא, /קורבן לשקר מנוול. ונתחייבתי בתסוכות / חובת גלות על חטא של שוחד. שמעת, בוודאי: מינו אותי להיות שופט שלום בלול עופות.

במלאכת קדש זו פרכתי גוף ומח, /הדרתי את עצמי מאוכל ומנח. / לילות עשיתי כימים -/וראה: בשכר כל זה - אותי מאשימים! / והסיבה? - דיבה! אמור, / היש אפילו צדיק אחד בדור, /עליו לא יעלילו? אני - ושוחד! אלוהים / היש עוד שקר כה מדהים? אני אמעל? האשתגע? אומר בעצמך, /העד נא בטובך, האם אתה עליי יודע דבר שלא כהלכה?/ 'חלילה! ואולם רבות ראיתי, רע/כי יש נוצות על פרצופך.'

יש ונושא משרה ישמיע אנחה/כאיש, אשר כיסו שכח צורת מטבע. / ובאמת כל איש יודע שאין לו הון: לא בירושה, לא מנדניה של האשה:/ושכר פקיד - עניין יגע. ובכן אביון ורש - וראה לפתע נס:/הנה רכש מגרש, הנה קנה פרדס. / אמנם, על פי משפט מאומה לא תוכיח, אך ספר נא, מה יוציא - ומנה נא, מה ירוויח.../איך לא תגיד עליו, אפוא, /כי יש נוצות על פרצופו? " צירינסקי נחקר ארוכות בעניינים אלה על ידי סניגוריהם של גוראל ומורג, ואף שלא ניתן לקבוע, בוודאי לא במסגרת ההליך שלפניי, כי צבירת הרכוש נעשתה שלא כחוק, הסבריו ותשובותיו לעניין מקורותיו הכספיים לרכישת הרכוש הנ"ל אינם אמינים בעיניי. לא רק משום שצירינסקי עשה עליי רושם שלילי ובלתי-אמין, אלא גם מכך שתשובותיו לעניין זה משאירות חללים לא-מעטים; בחלקן הן מעורפלות ובחלקן מתייחסות לטענות שלא ניתן להוכיחן ואם ניתן היה לעשות כן לא נעשה הדבר על ידי צירינסקי שברשותו הראיות לכך (בהנחה שתשובותיו אמת הן).

במצב דברים כזה, איך לא ניתן לומר על צירינסקי "כי יש נוצות על פרצופו"?

9) אעבור עתה מדברים כלליים אלה לחומר הראיות שלפניי ולניתוחו לעניין זה.

לגבי הקמת החברה העסקית "ציר גד" ורכישת קומת משרדים על ידיה: הקמת חברה עסקית פרטית על ידי מי שמכהן כגזבר העיר אינה דבר של מה בכך, והיא עשויה לעורר שאלות ותהיות לא מעטות, שהעיקריות בהן הן: א. האם לא תהיה פגיעה במילוי תפקידו של גזבר העיר בכך שלא יתמסר באופן מלא לעבודתו ותפקידו כגזבר העיר? ב. האם עלולים להיות ניגודי אינטרסים בין תפקידו של מנהל החברה או אחד ממנהליה (במקרה הנדון צירינסקי בעצמו) לבין תפקידו כגזבר העיר? שאלה זו מתקשרת לשאלה נוספת, והיא, אם החברה תמלא או ממלאת אחר חובותיה כלפי הרשות המקומית מבחינת מסים, ארנונה וכד', ואם עלולים להיות לגזבר העיר יד ורגל במקרה של אי-מילוי חיוב כזה כאשר הוא קורה בפועל.

ג. כיצד מומנה הקמת החברה וכיצד מומנו יעדיה העסקיים? ובמקרה הספציפי, מהם מקורות המימון לרכישת קומת המשרדים ברח' התשבי בחיפה, רכישה שביצעה החברה בהיות צירינסקי גזבר העירייה ושותף בחברה? ד. האם עצם הקמת החברה ורכישת קומת המשרדים בנסיבות הנ"ל לא חייבו את גזבר העיר, צירינסקי, להודיע על כך מראש לראש העירייה או למועצת העיר ולקבל אישור לכך? אתחיל דווקא מהסוף, מסעיף ד' הנ"ל: צירינסקי עצמו העיד לפניי (אף שאיני מאמין לו), כי הוא הודיע לגוראל על הקמת החברה. כלומר, צירינסקי מודע לכך שקיימת חובה מצידו כלפי ראש העירייה. עם זאת, אני קובע כעובדה, כי צירינסקי לא הודיע לגוראל ולמועצת העיר על כוונתו להקים את החברה הנ"ל ועל רכישת קומת המשרדים. מעדיף אני את עדותו של גוראל ומאמין אני לו כי לא ידע על כך; זאת היתה גם אחת העילות המרכזיות לעריכת החקירה הפרטית לאחר שגונבו לאוזני ראש העירייה השמועות על הקמת החברה ורכישת קומת המשרדים.

אם נעייץ בעדותו של צירינסקי ניוכח שמה שהעיד ביחס לכך שיידע את גוראל על הקמת החברה (שלטענת צירינסקי הוקמה שנה וחצי לפני רכישת הנכס - קומת המשרדים, ראה עמ' 12 לפרוטוקול), כדלקמן: (1) בעמ' 12 שורה 18: "קשה לי לומר במדויק מתי נודע לגוראל על הקמת החברה.

החברה הוקמה כדי לרכוש נכס מכונס הנכסים. הכוונה לקומת משרדים. שם החברה הוא "ציר-גד" (צירינסקי גד). החברה הוקמה כשנה וחצי לפני רכישת הנכס.
(2) בעמ' 12 שורה 24: "גוראל ידע על הדברים הנ"ל הרבה זמן קודם לחקירה.

הוא ידע זאת ממני."

בשלב זה אעיר, כהערת ביניים, שהתביעה לא טרחה להציג לפניי את חוזה רכישת הקומה, לא הוצגו מסמכי היסוד של החברה (תזכיר ותקנות). לא הוצג ולא הוכח (וגם לא נטען) כל מסמך בכתב שבו הודיע צירינסקי לגוראל על הקמת החברה ורכישת קומת המשרדים.

צר לי להוסיף, כי טענת התובעת שלא היה צורך בחקירה פרטית וכי במה שנוגע לחברה ניתן היה להשיג את המידע על ידי פנייה אל רשם החברות, מלמדת על חוסר התמצאות (למרות שחזקה עליה שיודעת היא את הוראות החוק) כיצד מתנהל בפועל ועל פי החוק אצל רשם החברות הרישום והדיווח. עסקיה של חברה פרטית אינם מדווחים לרשם החברות, ואין על כך רישומים במשרד.

רכישות של מקרקעין, ניירות ערך ומכירתם אינן מענייניו של רשם החברות, על פי החוק, ואין כל חובת דיווח לרשם החברות.

בעניין זה יש לעשות כמה הבחנות בסיסיות הנובעות מהוראות פקודת החברות

[נוסח חדש], תשמ"ג-1983 (להלן: "פקודת החברות").

מתוך חומר הראיות שלפניי עולה, כי מדובר בחברה פרטית ולא בחברה ציבורית. אמנם גם חברה פרטית חייבת להגיש אחת לשנה דו"ח שנתי לרשם החברות, אך אין היא חייבת לצרף לדו"ח זה מאזן, בניגוד לחובה המוטלת על חברה ציבורית (ראה הוראות סעיף 125(א) לפקודת החברות). אגב, גם חברה ציבורית אינה חייבת לצרף למאזנה חשבונות כספיים אחרים.

המסמך המספק מידע יותר מכל מסמך אחר על יציבותה הפיננסית של חברה, רווחיותה, נזילותה, מבנה ההון שלה וכד', הוא מאזן החברה. וכאמור, חברה פרטית פטורה מהגשת מאזן כנ"ל לרשם החברות. לא זו בלבד, אלא שהמאזן נותן למעיין בו תמונה על מצבת הנכסים, התחייבות וההון העצמי של החברה ברגע נתון ואין הוא נותן מידע על המתרחש בחברה על פני זמן ובמשך תקופת החשבון.

ההיקף הדינמי של מחזור המכירות, ההוצאות, המיסוי וייעוד הרווחים משתקפים בחשבון הרווח וההפסד. לכן המידע שאפשר לקבל מתוך עיון במאזן הוא חלקי ומקוטע (ראה ספרו של פרופ' אוריאל פרוקצ'יה, דיני חברות חדשים לישראל, עמ' 156-157). מבחינה זאת קשה שבעתיים לברר אצל רשם החברות פרטים עיסקיים של חברה פרטית.

אכן, לגבי כל החברות, לרבות חברה פרטית, חלה חובה להגיש דו"ח שנתי שיכלול, בין השאר, פירוט סך כל חיובי החברה המובטחים בשעבודים שיש לרשום על פי הפקודה אצל הרשם (סעיף 123(13) לפקודת החברות).

סעיף 178 לפקודת החברות מתייחס לשעבודים טעוני רישום להבדיל מפירוט בדו"ח כאמור בסעיף 123(13) ומה גורלם של שעבודים כאלה שלא נרשמו. הרשימה כוללת גם שעבוד נכס מקרקעין בכל מקום שהוא או עניין בנכס כאמור. לא הומצאה לי כל ראיה שהמשכנתא על קומת המשרדים הנ"ל נרשמה אצל רשם החברות על פי סעיף 178 לפקודת החברות וכי היא דיווחה במסגרת הדו"ח השנתי שחובה להגישו על פי סעיף 123 לפקודת החברות ולכלול בו שעבודים כנ"ל על פי סעיף 123(13) הנ"ל.

על התביעה, הטוענת שלא היה כלל מקום לחקירה פרטית ושניתן היה לדעת את פרטי החברה והרכישה של הנכס הנ"ל מרשם החברות, היה להוכיח שאמנם הוגשו לרשם החברות דו"חות שנתיים כנ"ל וכי הם כוללים דיווח על פי הוראות הסעיף הנ"ל וכן כי קיים רישום השעבוד הנ"ל כאמור לעיל. משלא עשתה כן התביעה, עליי לצאת מתוך הנחה כי אין אצל רשם החברות פרטים על הרכישה והשעבוד הנ"ל, שאילו היה כן חזקה על התביעה שהיתה מציגה זאת לפני בית המשפט כדי להוכיח טענתה. חיזוק למסקנתי זו אני מוצא בדו"ח החקירה ת/5, בו ציינו החוקרים בפרק העסקים:

"בבעלותו [של צירינסקי] חברה פרטית, בחברה זו שותפים עו"ד מתל אביב אשר נפטר לפני כשנה ונערה ירושלמית המשמשת כסווי לבעל מניות אמיתי. פעילות כספית בחברה: בשנתיים האחרונות לא היתה פעילות כספית מדווחת". הדו"ח של החוקרים הוא מ-15.8.90, כלומר שהם לא מצאו פעילות כספית מדווחת בשנות הכספים הרלוואנטיות מאז רכישת הנכס (הנכס נרכש בסוף שנת '87).

כשנחקר צירינסקי לעניין זה על ידי התובעת ונדרש להתייחס לכך, לא הכחיש את היעדר הדיווח על פעילות כספית כאמור לעיל והכחיש אך ורק את טענת החוקרים שיש מניה לנערה ירושלמית (ראה עדותו בעמ' 11).

אוסף ואומר, כי התביעה לא טרחה אפילו להגיש כראיה את המכרז של כונס הנכסים. חלוף הזמן הרב שבין ייסודה של החברה ולרכישת קומת המשרדים (שנה וחצי לפי עדות צירינסקי) אינו מתיישב עם כוונה לרכוש דווקא נכס ספציפי כאמור לעיל. כיצד ידע צירינסקי, שנה וחצי מראש, שבעוד כשנה וחצי יתפרסם מכרז למכירת קומת המשרדים? סהדי במרומים שלא אדע.

לגבי האמור בסעיף ג' הנ"ל, דהיינו כיצד מומנה הקמת החברה וכיצד מומנו יעדיה העיקריים ומהן נסיבות הקמתה: מהי גירסתו של צירינסקי כפי שעולה מעדותו?

בשנת 1987 רכשה חברת "ציר גד" קומת משרדים בשטח של 250 מ"ר ברח' התשבי.

חברת "ציר גד" נוסדה לשם רכישת הנכס הנ"ל כשנה וחצי קודם לכן. בחברה הנ"ל היו שותפים (בעלי המניות) צירינסקי ואלתר ז"ל, סגן ראש העירייה באותה עת. הנכס שרכשה החברה נרכש מכונס הנכסים במימון הבא: עלות הנכס היתה 170,000 דולר. 10% מסכום זה (דהיינו 17,000 דולר) שולמו במזומן והיתרה (דהיינו 153,000 דולר), קיבלה החברה כהלוואה מבנק המזרחי בתל אביב כנגד משכנתא על קומת המשרדים.

בנק המזרחי בתל-אביב (לגירסת צירינסקי) לא ידע שצירינסקי הוא גזבר עיריית חיפה (עמ' 51 לפרוטוקול), גם לא עניין את הבנק במה עוסק צירינסקי. בהקשר לאמור לעיל נחקר צירינסקי ארוכות על ידי עו"ד שיינמן. בחקירה זו התגלה צירינסקי כשקרן ומסר פרטים בלתי מתקבלים על הדעת. הוא סתר את עצמו והוסיף נדבך נוסף ל"מבנה אישיותו" כפי שהתגלה לפניי, דהיינו, כאדם בלתי אמין ושאינו דובר אמת.

להלן אפרט דברים אלה:

צירינסקי נשאל על ידי הסניגור עו"ד שיינמן, בעמ' 51:

"ש. - אני מבין, משכנתא ממי?"

ת. - מבנק המזרחי במקרה זה. ש. - באיזה עיר? ת. - בעיר תל אביב.

ש. - בעיר תל אביב?

ת. - כן

ש. - ולבנק מזרחי בחיפה לא היה שום קשר לעניין? ת. - לא, לא היה שום קשר לעניין.

ש. - והם גם לא ידעו שאתה גזבר העיר? (הכוונה לבנק המזרחי בתל אביב הערה שלי ע' ש').

ת. - מי?

ש. - בנק מזרחי.

ת. - לא.

ש. - לא ידעו.

ת. - לא, וגם זה לא עניין אותם.

ש. - זה גם לא עניין אותם?

ת. - לא."

בהמשך לחקירתו ובעמ' 55 צירינסקי את עדותו הנחרצת הקודמת לעניין

אי-ידיעת הבנק בדבר מעורבותו כנ"ל והעיד כדלקמן:

"ש. - ואיזה בטחונות נתת? ת. - את הנכס.

ש. - והבנק הסתפק בנכס כבטחון?

ת. - כן.

ש. - הוא לא דרש בטחונות נוספים?

ת. - לא.

ש. - והבנק לא ידע שאתה גזבר של עיריית חיפה.

ת. - אני לא הלכתי להציג את עצמי, אולי הוא ידע אולי הוא לא ידע (הדגשה שלי - ע' ש'). הוא הכיר בוודאי את סגן ראש העיר שבטח היה מעורב בעניין, הוא היה חבר מועצת המנהלים של הבנק".

מעדויות אלה נמצאתי למד:

(1) בו בזמן שבתחילת עדותו לעניין זה העיד צירינסקי בכיטחון ובאופן נחרץ, כי בנק המזרחי בתל אביב לא ידע שהוא, צירינסקי, משמש כגזבר העיר חיפה, בהמשך לעדותו "איבד את ביטחוני" הנ"ל והעיד שאולי הבנק ידע ואולי לא.

(2) מדובר בהלוואה של סכום הקרוב ל-160,000 דולר.

קומת המשרדים היתה במצב כה קשה, שלדעת צירינסקי לא ניתן היה להשתמש בה ולכן טען שאינו צריך לשלם עליה ארנונה. ועוד אגע בנושא זה בהרחבה בהמשך להכרעת הדין. אם אמנם הנכס הנדון לא היה בחזקת "מציאה", סביר מאוד שהבנק לא היה מסתפק במשכנתא עליו, אלא היה דורש ערבים נוספים ובוודאי שהיה רוצה לדעת עם מי הוא עושה עסק ומתעניין מה עיסוקם של השותפים בחברה.

חזקה גם על אלתר המנוח שגם הוא ידע את הבנק על כוחו ועוצמתו של צירינסקי. ואולי זאת הסיבה, שהבנק, אף שהנכס היה לפי גירסת צירינסקי "לא מציאה", הסתפק במשכנתא ללא ערבויות נוספות. הייתי מוסיף כהערה בלבד שמן המפורסמות הוא שהבנקים הנותנים הלוואות לרכישת מקרקעין אינם מסתפקים בדרך כלל במשכנתא כביטחון ודורשים גם ערבויות אישיות ובוודאי כאשר הלוואה ניתנת לחברה.

שוב אני שואל: כלום ייתכן שמצד אחד קיבלה החברה הלוואה של קרוב ל-160,000 דולר בזכות הקשרים האישיים גם של צירינסקי מבלי שהבנק המלווה יידע במי מדובר, דהיינו בגזבר העיר חיפה? נחזור לגירסת צירינסקי לגבי רכישת קומת המשרדים: לאחר פטירתו של אלתר ולאחר שאלמנתו של אלתר עשתה לצירינסקי (לפי גירסתו)

"את המוות", רכש צירינסקי את חלקו של אלתר בחברה בסכום של 40,000 ש"ח.

על גירסה זו העיד צירינסקי בעמ' 59:

"ש. - הוא כתב לך מכתב ליפשיץ? (הכוונה לעו"ד ליפשיץ, בא-כוח של אלמנת אלתר - ע' ש') ת. - כן. הצעתי לה לקנות את חלקי מפני שהיא עשתה את המוות כל הזמן מכל מיני סיבות.

ש. - היא עשתה לך את המוות?

ת. - כן, ואני לא רוצה להכנס לזה. ואחרי שהיא סרבה ואמרה שאני אקנה, שילמתי לה את ארבעים אלף האלה או ארבעים אלף וכמה שסגרו את העניין. ש. - מאיפה היה לך ארבעים אלף לשלם? עשרים אלף דולר? ת. - שילמתי.

ש. - מאיפה?

ת. - ממקורותי."

עדות זו מהווה דוגמא אופיינית (אחת מני רבות) להתחמקותו של צירינסקי מלהשיב על השאלות תשובות ענייניות וישירות ולרצון להעלים מקור מימון של רכישת חלקו של אלתר מידי אלמנתו.

לגבי האמור בסעיף ב' הנ"ל, דהיינו הסכנה שיהיה ניגוד אינטרסים בין תפקידו של מנהל החברה לבין תפקידו כגזבר העיר וכדוגמא ספיציפית כאשר קיימות דרישות כספיות מצד העירייה כלפי החברה בנושא מיסים, ארנונה וכד.

כדי להתייחס לנושא זה, יש להבין תחילה את תפקידו של גזבר העיר, סמכויותיו ומעמדו; הוא הדין ביחס לתפקידו כיועץ הכספי ומעמדו. תחילה נתבונן בחוזה נ/1 שבו נקבעו תפקידיו של גזבר העיר צירינסקי. חוזה זה נחתם בין עיריית חיפה לבין צירינסקי. בסעיף 2 לחוזה נאמר:

"הגזבר יועסק כגזבר לפי פקודת העיריות כראש מנהל הכספים בעירייה וימלא את התפקידים והמטלות כדלקמן: (1) יארגן, ינהל ויפעיל את מינהל הכספים העירוני על יחידותיו. (2) ינהל את משק הכספים של העירייה על פי החוק והתקנות...."

(4) יהיה אחראי למערכת ההוצאות וההכנסות של העירייה."

במילים פשוטות, הגזבר הוא המנהל של משק הכספים בעירייה והאחראי למערכת ההוצאות וההכנסות.

בעמ' 91 מעיד צירינסקי:

"...התפקיד של הגזברות הוא מצד אחד לארגן את התכנון ואת המערכת התקציבית ולאפשר לעיריה לעבוד במסגרת תכנון שנתי ורב שנתי לגבי כל העבודות מצד אחד. להשיג את הכספים שצריך מצד שני מגבייה מהתושבים (הדגשה שלי - ע' ש'), מהממשלה מצד שני מפרויקטים...". בעמ' 93 העיד צירינסקי כדלקמן:
"ש. - גזבר העיריה זה תפקיד רגיש, אתה מסכים איתי? ת. - בוודאי.

ש. - תפקיד שכולל שליטה בסכומי כסף אדירים?

ת. - בוודאי."

גם לאחר שצירינסקי עזב פורמאלית את תפקידו כגזבר, הוא המשיך בעבודתו בענייני כספים כיועץ כספי של ראש העיר עם סמכויות רחבות ביותר וגישה לכל המסמכים, ועל כך העדויות רבות. צירינסקי עצמו תיאר את מעמדו זה בעמ' 132 כמי שהיה דורש הסברים ומסמכים לגבי דו"חות כספיים, פונה ישירות לעובדים כאחד המנהלים הבכירים לצורך בירורים, כחבר בוועדות שונות בתוקף היותו גזבר איגוד ערים לדזור ואיגוד ערים לכבאות.

על מעמדו האדיר של צירינסקי גם כיועץ כספי וכאיש כספים דומיננטי ומרכזי בעירייה, יש מבחר עצום של עדויות והן מפורטות בעמ' 10 סעיף 26 של סיכומי עו"ד שיינמן. כבר למדנו שאחד התפקידים המרכזיים של הגזבר היה לדאוג להכנסות העירייה. כיצד איפוא ניתן לומר שכאשר אותו גזבר שותף או מנהל חברה עיסקית, לא עלול הוא להיקלע לניגוד אינטרסים, ובייחוד כאשר אותה חברה חייבת, או עשויה להיות חייבת כספים בגין ארנונה ומסים לעיריית חיפה? בפועל, מה שהוכח שאירע הוא שאותה חברה עיסקית "ציר גד" לא שילמה במשך שנים מספר (לפי גירסת צירינסקי "רק" שנתיים וחצי) מסי ארנונה לעיריית חיפה. למרות מאמצי מחלקת הגבייה לאתר את מנהל החברה או השותפים בה כדי לגבות את הארנונה, שלטענה מחלקת הגבייה הגיעה כחוק (והסתכמה בכמה עשרות אלפי שקלים), נתקלה מחלקת הגבייה בקשיים, כאשר צירינסקי (בעת שכיחן כגזבר העיר) מודע לקשיים אלה ומנסה להסוות או להעלים את מעורבותו בחברה. כאשר מחלקת הגבייה התחילה לעלות על עקבותיו (של האיש שבדרג המינהלי, שנמצא מעל למחלקה זו), הבטיח צירינסקי, בצניות אופיינית, להשתדל או לפעול אצל החברה כדי שהארנונה תשולם.

בהתנהגות זו של צירינסקי התגלם ניגוד האינטרסים בכל חומריו.

להלן אצטט קטעים מחומר הראיות לעניין זה כאשר ההסתמכות העיקרית היא

דווקא על עדות צירינסקי, והשוואתה לעד התביעה דוקאן כאשר לא אחת נסתרה עדותו של צירינסקי בעדותו של דוקאן.

בעמ' 60 לעדותו מאשר צירינסקי כי לגבי משרדים הארנונה גבוהה יחסית, יש חובה לשלמה, ובמשך שנתיים וחצי לא שילם את הארנונה על קומת המשרדים. בשורה 17 שם הוא אומר: "סליחה, המקום היה הרוס, ובהתאם לתקנות של העירייה לא היה צריך לשלם ארנונה והיתה לי התכתבות בנושא זה עם העירייה". בעניין "התקנות" הנ"ל נחקר צירינסקי על ידי התובעת במסגרת החקירה החוזרת וענה על שאלתה, בעמ' 134 כדלקמן:

"ש. - לאלו תקנות התכוונת שעל פיהן אין צורך לשלם ארנונה על נכס שהוא לא מושכר והוא הרוס? ת. - אני לא יודע אם זה תקנות בדיוק, בכל אופן בעירייה נהגו... עו"ד שיינמן, בעת שחקר את צירינסקי לעניין המידע של מחלקת הגבייה על בעלות החברה "ציר גד" ועל הניסיונות לגבות חובותיה, הציג בפני צירינסקי את מכתביו של עד התביעה דוקאן (מוצגים נ/29 ו-נ/30) וביקשו להתייחס לפרטיהם.

נ/29 הוא מכתבו של יהודה דוקאן, מנהל אגף הגבייה, מכתב מיום 6.8.91 והוא מופנה אל עוזר ראש העיר מר רוטנברג. נ/30 הוא מכתב מיום 15.8.91 ששלח דוקאן לראש העירייה גוראל.

נ/29 הנדון הוא תשובה לשאלתא של חבר המועצה מר אהוד לביא בנושא חברת

"ציר גד" ו"הנדון" של נ/30 הוא: "חב' ציר גד בע"מ".

הסניגור, עו"ד שיינמן, ציטט בפי צירינסקי קטעים משני המכתבים הנ"ל וביקש התייחסותו אליהם. דוקאן אף הוא נחקר בעניינים אלה, ומתשובותיו של דוקאן ומהמכתבים הנ"ל עולה התמונה הבאה: צירינסקי, בהיותו גזבר העירייה ושותף בחברה הנ"ל, לא דאג ליידע את מחלקת הגבייה בדבר מעורבותו בחברה, ואנשי העירייה לא ידעו כלל על הקשר שבין צירינסקי לבין החברה. כאשר החל להתברר קשר זה, עשה צירינסקי הכול כדי שהחוב לא ישולם, ואף הוליך שולל את דוקאן ואת סגניתו בכך שנתן הבטחות לדאוג להסדרת החוב של החברה על ידי פעילות מצדו בחברת "ציר גד", בו בזמן שלא התכוון לעשות זאת.

יש לציין שהחוב הצטבר בתקופת היותו של צירינסקי גזבר העיר, הממונה גם על מחלקת הגבייה (ראה עדות דוקאן בעמ' 346-377 וכן גם המוצגים נ/29 ו-נ/30).

עדותו של צירינסקי בעניין זה רצופה בשקרים ונסתרת בעדותו של דוקאן ובמוצגים נ/29 ו-נ/30.

מעדיף אני את עדותו של דוקאן, שלעניין זה עשה עליי רושם כן ומהימן, על פני גירסתו של צירינסקי, שכאמור איני נותן בו אמון.

להלן אפרט כמה עובדות בסיסיות בהקשר זה, המצביעות על הסתירות הנ"ל (ואין לשכוח כי דוקאן הוא עד תביעה).

לגבי השאלה האם תהיה פגיעה במילוי תפקידו של גזבר העיר בכך שלא יתמסר באופן מלא לעבודתו ולתפקידו כגזבר העיר: בעניין זה יש לי ספק אם אמנם יכולה להיות פגיעה כזו, כאשר מדובר בחברה שפעילותה עד כה (כפי שהוכח) התמצתה רק ברכישת הנכס הנדון ובהשכרתו לחברה אחרת אשר גם שיפצה אותו.

לעניות דעתי, אין צורך לביצוע משימה זו לייחד שעות עבודה רבות, ובוודאי לא בפרק זמן העשוי לפגוע בעבודה השוטפת של הגזבר. לפיכך, בנושא זה איני קובע עמדה נחרצת, דהיינו שיש או שאין פגיעה במילוי תפקיד הגזבר בהקשר זה. ברור, כי באופן פוטנציאלי יכולה להתהוות פגיעה כזאת בעתיד, אם החברה העסקית מרחיבה את עסקיה לאמור לעיל, אך עניין זה אינו אקטואלי בייחוד לנוכח העובדה שצירינסקי פוטר מעבודתו ואינו עובד בעיריית חיפה.

(2) חשד חמור לא פחות מהאמור לעיל נוגע לפרשה של רכישת הווילה בדניה, בלי שצירינסקי מכר את ביתו בהרצליה. בית זה נרכש מקבלן ששמו עזרא לוי במחיר מוסכם (לפי עדות צירינסקי) של 300,000 דולר.

לפי עדות גוראל, סיפר לו צירינסקי, עובר לתחילת עבודתו בעירייה, כי מצבו הכספי קשה, ודיבר על כך שיהיה עליו למכור את ביתו בהרצליה כדי לרכוש בית בחיפה ולגור בו.

צירינסקי הכחיש דברים אלה; אומר שוב כי איני נותן בדבריו אמון, ומעדיף אני את גירסתו של גוראל לעניין זה. את הבית בדניה רכש צירינסקי מקבלן שהיה מסוכסך עם עיריית חיפה, הדבר היה בידיעתו של צירינסקי ואיני מאמין לו שביקש מגוראל את הסכמתו לרכישה זו. צירינסקי העיד, כי גוראל רימה את הקבלן הנ"ל, אך מדברי צירינסקי עצמו נמצאתי למד כי, לטענתו, הוא זה שהוליך אותו שולל והוא הנמצא איתו בהליכים משפטיים, שבהם הקבלן תובע את צירינסקי, מאחר שצירינסקי לא שילם לו יתרת חוב בסך של 50,000 דולר. צירינסקי הסביר את אי התשלום הנ"ל בכך שהקבלן לא מילא את התחייבויותיו כלפיו.

כאשר נדרש צירינסקי לפרט את המקורות למימון הבית בדניה (ואין מחלוקת כי לא מכר את הבית בהרצליה), טען כי קיבל מימון ביניים מבנק בחיפה (אחד הבנקים אשר עיריית חיפה עבדה עימם וניהלה בו מחזור כספי גדול) בסכום של כ-200,000 דולר. בסופו של דבר, כיסה את המימון הנ"ל במכירת תכשיטי משפחה. כאשר נחקר לעניין זה השיב בהתחמקויות, לא הציג כל מסמך ולא העיד כל עד, אף שאם אמת היתה בפיו, יכול

היה לעשות כן. חוסר האמון שאני רוחש לצירינסקי מוליך אותי לסברה (ולעניין זה איני קובע עובדה נחרצת), שגם בעניין זה העיד צירינסקי לא-אמת ומסר בכוונה גירסה מעורפלת. מקור נוסף למימון הנ"ל, לפי גירסת צירינסקי הוא ירושה שקיבל מדודו בסכום של כ-100,000 דולר. גם פרשת ירושה זו חקרו החוקרים שנשכרו על ידי העירייה וצירינסקי עצמו נחקר על ידי סניגורי הנאשמים. ואף שמאמין אני (ויש לכך תימוכין בחומר הראיות), שמנס קיבל צירינסקי בירושה סכום כנ"ל, כל תהליך קבלת הירושה כפי שמשקף מהחומר שלפניו מטיל צל כבד על יושרו ועל התנהגותו של צירינסקי, ועוד אתיחס לכך בהמשך להכרעת דין זו.

לסיכום די לי שאקבע - וכך אני עושה - שחומר הראיות מצביע על כך שהיה חשד סביר בדבר מקורות מימון רכישת הווילה בדניה עד כדי הצדקת חקירה בעניין זה. רכישת הווילה לוותה בהפעלת קשרים להשגת מימון ביניים מתוך ניצול מעמדו של צירינסקי כגזבר העירייה והוא לא בחל לרכוש את הווילה מאדם הנמצא בסכסוכים כספיים עם עיריית חיפה, מבלי ליידע את ראש העירייה על כך (לעניין זה ראה איזכורים מהפרוטוקול כמפורט בעמ' 13 פרק ד' בסעיף 34 של סיכומי עו"ד שיינמן).

(3) לגבי החשד, שלפיו ניסה צירינסקי להשתלט על עיזבון דודו, כאשר לאותו דוד היתה בת יחידה והיורשת היחידה על פי דין בהיעדר צוואה, הובא לפני חומר המטיל חשד כבד בדבר התנהגותו של צירינסקי שאף גובלת בפלילים; כל זאת מתוך כוונה לחמוס את בת-דודו שלא כדין.

צירינסקי טען, כי דודו עשה צוואת שכיב מרע בעל פה בעת שהיה על ערש דווי וכל זאת בנוכחות שני עדים שבדיעבד התברר שהיו ביחסים קרובים עם צירינסקי. צירינסקי פנה לבית המשפט וביקש אישור לצוואה הנ"ל ובבקשה ובתצהיר שנלווה אליה לא הזכיר כלל את קיומה של הבת, החיה בארה"ב. בתו של המנוח הגישה התנגדות לקיום "הצוואה" הנ"ל, ובסופו של דבר התפשרו צירינסקי והיורשת החוקית היחידה של המנוח, בכך שדירת המנוח נשארה בידי הבת והכספים חולקו בינה לבין צירינסקי, שווה בשווה. חלקו של צירינסקי התבטא בסכום הקרוב ל-100,000 דולר.

הדירה עצמה נמצאת בתל-אביב. יוצא איפוא שצירינסקי ויתר על כשני-שליש מתוך העיזבון והסתפק בשליש אחד אף שטען וניסה להוכיח באמצעות שני עדים (שלטענתו היו מהימנים), כי המנוח עשה צוואת שכיב מרע לזכותו באופן חוקי וכי אין קשר בין המנוח לבין בתו הגרה בארה"ב.

התרשמתי מצירינסקי במהלך המשפט שלא הוא האיש אשר יותר בנקל על נתח כה שמן בירושה (נתח שהתבטא בשווי של כ-200,000 דולר) רק משום (כפי שהעיד בעמ' 80) שלא רצה במשפטים, ובכל זאת היתה צוואת שכיב מרע. התברר כי צירינסקי ניהל משפטים על כל צעד ושעל במהלך עסקיו השונים. משפטים כאלה נהלו בעת היותו עובד

בעיריית תל-אביב, בקשר לבנייה בלתי-חוקית שבנה בחיפה (ועוד אתייחס לנושא זה בהמשך) ובקשר לרכישת דירתו מהקבלן עזרא לוי (לאחר שלא שילם לו סך של 50,000 דולר שנותר כחוב בגין רכישת הדירה). לא התרשמתי כי צירינסקי הוא האיש "הנבהל" ממשפטים. כאשר מדובר בזכויותיו הכספיות, הוא עושה את הכל כדי להבטיחן, כפי שהדבר מתבטא ממוצג נ/1 (הסכם העסקתו כגזבר העירייה), כאשר מרביתו של מסמך זה מתייחסת לזכויותיו של צירינסקי, על כל המשתמע מכך.

אין לי ספק, שפרשה זו מוסיפה צל על התנהגותו ואופיו של צירינסקי בעת היותו גזבר העירייה והמידע שזרם הצדיק אף הוא חקירה פרטית בנושא זה, מהסיבות שכבר צוינו לעיל.

(4) בהקשר לרכישת הדירה בדניה התגלו עובדות החקירה הפרטית (אפילו לא היו ידועות עובדות קודם לכן), שאף הן חושפות את אופיו האמיתי של צירינסקי, ובדיעבד מצדיקות את עריכת החקירה נגדו.

כוונתי לשתי פרשיות; האחת היא תוספת בנייה של כ-111 מ"ר באופן בלתי-חוקי וללא היתר, והשנייה, אי-תשלום ארנונה בגין תוספת לבנייה זו.

אשר לאי-תשלום הארנונה, הרי שלטענת צירינסקי על סגירת קומה מפולשת בנסיבות שהובאו לפני בית המשפט לא חלה חובת תשלום ארנונה, וחלק ניכר מתושבי דניה אינו משלם ארנונה לגבי סגירת קומה מפולשת כאמור לעיל. צירינסקי סבר, בהיותו גזבר העירייה, כי אין חובה לשלם ארנונה בגין תוספת זו, אך הודה כי חלק מתושבי דניה משלמים ארנונה (למרות עמדתו הנ"ל). לא שמעתי מפיו שהוא דאג לכך שתשלומים אלה יוחזרו לאותם תושבים ("פראירים" בלשון העם) אף שלפי עמדתו של גזבר העיר אין חובה לשלם תשלומים אלה.

חמורה מכך לא פחות היא פרשת הבנייה הבלתי-חוקית. הבנייה התבצעה לאחר רכישת הדירה, כאשר הביצוע בפועל התבצע על ידי הקבלן לוי בשותפות מלאה עם צירינסקי. על כך הוגש כתב-אישום לבית-משפט השלום בחיפה. כתב האישום הוגש נגד חברת הקבלן א. לוי קבלני בניין בע"מ, לוי עזרא וצירינסקי גד. הצדדים הגיעו לפני כבוד השופט א' רזי לעיסקת טיעון, שעל פיה בוטלו האישומים נגד החברה הנ"ל ונגד לוי עזרא, ואילו גד צירינסקי הודה באישומים המיוחסים לו והורשע בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. צירינסקי נדון לתשלום קנס בסך 3,500 ש"ח וכן ניתן צו-הריסה וסנקציה בצידו, שאם לא ביצע הנאשם את ההריסה, יהיה עליו לשלם פיצוי יומי בסך של 150 ש"ח בעד כל יום שלא יקיים את התחייבות שקיבל עליו. ניתנה לו אורכה לביצוע הצו עד יום 31.5.93 (גזר הדין ניתן ביום 28.1.93, ראה מוצג נ/2).

מתברר, שצירינסקי לא ביצע את צו בית המשפט ואת ההתחייבות שקיבל עליו ואף הגיש בקשה לעכב את ביצוע צו ההריסה. כבוד השופט רזי, אשר דחה את בקשת הנאשם

(ראה מוצג נ/3), ציין כי לרשות הנאשם עמדה תקופת זמן ניכרת לנקיטת הליכי רישוי, כי היתה לו אפשרות לפנות בבקשה למתן היתר בדיעבד, אך תקופה זו לא נוצלה או שלא נעשה מספיק לשם כך. כבוד השופט רזי לא ראה צידוק להשתמש בסמכות הטבועה של בית המשפט להארכת המועד ודחה את בקשתו של צירינסקי.

(5) ממכלול העדויות שלפניי התגלו במהלך החקירה הפרטית עניינים נוספים שהחשידו את צירינסקי, והם כוללים העסקת בני משפחתו בעבודות של העירייה, כגון העסקת אחיו בהקמת גדרות ביטחון, העסקת קרוב משפחתו של צירינסקי, יקים, בביצוע החקירות בעבור מחלקת הגביה של העירייה, וכל זאת מבלי שצירינסקי הודיע כלל מראש לעירייה, עובר להעסקתם של הנ"ל, על קרבתו אליהם (ראה האמור בעמ' 14 סעיף ו' לסיכומי עו"ד שיינמן).

(6) בדו"ח החקירה הפרטית (מוצג ת/5) נזכרת דירת מגורים בצפת כרכושו של צירינסקי.

צירינסקי נדרש לעניין זה בעת שנחקר על ידי עו"ד שיינמן, בא-כוחו של גוראל. אף שמדברי צירינסקי נמצאתי למד, כי לא היתה לו ואין לו דירת מגורים בצפת (והסברו לעניין זה מקובל עליי), קיימת חומרה מיוחדת בנושא זה.

מעדותו של צירינסקי (עד לאותו שלב שבו ביקשה ממנו התובעת שלא ישיב על שאלות בנושא זה והבהירה לצירינסקי את זכותו שלא להפלייל את עצמו ושהוא רשאי שלא לענות על השאלות וכך אמנם עשה צירינסקי) עולה הודאה כי ביצע מעשה חמור ביותר. יש לי יסוד להאמין שמדובר בעבירה פלילית וממליץ אני למשטרת ישראל לפתוח בחקירה בעניין זה.

מתברר כי לצירינסקי היה חבר ששמו מנחם שמול, שלו ולאחותו היתה דירה ברח' ירושלים 32, בצפת. אותו חבר, מנחם שמול, נקלע לקשיים כספיים, וכדי שנושיו לא יעקלו את חלקו בדירה, שאל את צירינסקי אם הוא מוכן שיירשם "משהו" על שמו. צירינסקי הסכים ונרשמה הערת אזהרה בטאבו והעניין נשתכח. בשנת '89 פנה שמול אל צירינסקי לשם מחיקת הערת האזהרה הנ"ל וצירינסקי נעתר לבקשה זו (ראה מכתבו של שמול מנחם, מוצג נ/7 מיום 22.7.91).

רשם המקרקעין אינו רושם הערות אזהרה בספרי המקרקעין "סתם כך". בעניין זה קובע חוק המקרקעין, תשכ"ט, 1969 - בסעיף 126, מתי רשאי רשם המקרקעין לרשום הערת אזהרה, ונאמר שם בסעיף (א) כדלקמן:

"הוכח להנחת דעתו של הרשם כי בעל מקרקעין, או בעל זכות שכירות, שאילה, זיקת הנאה, זכות קדימה או משכנתא התחייב בכתב לעשות בהם

עיסקה, או להמנע מעשות בהם עיסקה, ירשום הרשם על פי בקשת מי שהתחייב או מי שזכאי על ידי ההתחייבות הערה על כך... גם סעיף 8 לחוק המקרקעין הנ"ל קובע, כי התחייבות לעשות עיסקה במקרקעין טעונה מסמך בכתב.

יוצא איפוא שצירינסקי ושמול ערכו מסמך שיצר מצג-שווא, ועל פי מסמך זה רשם המקרקעין הערת אזהרה. כל זאת, כדי להכשיל הוצאה לפועל או גביית כספים המגיעים לנושים של שמול.

מעשה זה עשה אדם שחלק ניכר מתפקידו נועד לגרום לכך שייכנסו כספים לקופת העירייה, בין השאר, על ידי גביית חובות, על כל ההליכים המשפטיים המשתמעים מכך, לרבות הוצאה לפועל עיקולים וכד'.

החקירה הפרטית אמנם התייחסה רק לכך שלצירינסקי דירה בצפת (דבר שהתברר בדיעבד כי אינו נכון), אולם היא נתנה קצה חוט שהוביל לממצא הנ"ל והמצביע על כך, אמנם בראיה למפרע, כי צירינסקי היה פסול מלכתחילה מלשמש בתפקידים ציבוריים הקשורים ברכוש הציבור ובאינטרסים הכספיים שלו.

(7) הובאה לפניי שורה של עדויות שהזמנת חקירה פרטית כלפי עובד עירייה היא דרך נהוגה ומקבלת בעיריות.

להלן ראיות אלה:

(א) עו"ד גולדהמר, עד התביעה, העיד בעמ' 154 כדלקמן:

"ת. - כאשר יש חשד, וכאשר באמת עיריה מתעורר אצלה, מתעוררת האפשרות שמישהו מעובדיה למשל, עושה במעשיו מעשים שעלולים לפגוע בעיריה, אז זה בהחלט נהוג ומקובל שהעיריה תעזר בחקירה פרטית".

וראה שם גם המשך עדותו.

(ב) מר שלמה להט העיד בעדותו בעמ' 759 כדלקמן:

"ש. - עד כמה אם בכלל היה מקובל בעירית תל אביב בתקופתך לעשות חקירות פרטיות.

ת. - היה מקובל מאד.

ש. - היו הרבה מקרים, מעט מקרים, מה אתה יכול לומר.

ת. - היו מקרים רבים. אני כראש עירייה יזמתי מקרים רבים של מעקבים וחקירות בהחלט...

-מדוע בעצם לא פניתם למשטרה אלא לחוקרים פרטיים?

ת. - למשטרה צריך לבוא אליהם עם דברים ברורים, לומר זה וזה וזה גנב כך וכך ביום זה וזה. זה שמישהו אמר זה עוד לא הוכחה. המשטרה בקושי לפי מיטב ידיעתי עוסקת בדברים שיש הוכחות, היא מביאה אותם לדין כעבור איזה 5, 6 שנים... (11 במהלך המשפט התעוררה השאלה, אם התבצעה על ידי חוקרים פרטיים (לפי הזמנת מורג וגוראל) חקירה בשאלת מעשים בלתי-חוקיים שהתבצעו כלפי עולים חדשים במלון "כרמליה". שאלה זו קשורה גם ברישום במוצג ת/1, שהיא חשבונית של אג"ם, מעקבים חקירות ובילוש" חשבונית מס' 0790 (מוצג ת/1) ושנרשם בה כי היא חקירה בנוגע לתיווך בלתי חוקי לעולים חדשים. חשבונית זו היא על סך של 11,600 ש"ח ובגינה ניתנה פקודת התשלום ת/2 והחשבונית נפרעה.

שאלה זו קשורה גם בשאלה נוספת, והיא אם החקירה בעניין זה הוזמנה כבר מלכתחילה כאשר הוזמנה החקירה כלפי צירינסקי (ונגעה לו), או שמא הוזמנה לאחר מכן אם הדבר נעשה כדי ליתן בדיעבד כיסוי לתשלום הכספים בעבור החקירה כלפי צירינסקי. התשובה לשאלות אלה על פי חומר הראיות היא כדלקמן: (א) אמנם התבצעה חקירה פרטית על ידי חוקרים פרטיים בשאלת קיומם של מעשים בלתי-חוקיים שהתבצעו במלון "כרמליה", שבו שוכנו עולים חדשים מחבר העמים בעת גל העליה הגדול.

(ב) חקירה זו היתה מוצדקת ביותר.

(ג) החקירה עצמה לא נעשתה כדי ליתן בדיעבד כיסוי לתשלום הכספים בגין החקירה כלפי צירינסקי. החקירה היתה עניינית ולגופו של עניין.

(ד) לגבי מועד הזמנת החקירה, האם היא הוזמנה על ידי מורג במסגרת "עסקת חבילה" עם חקירת צירינסקי או לאחר מכן. תשובתי היא שהחקירה הוזמנה זמן מה לאחר שהוזמנה חקירת צירינסקי, ולעניין זה, ולעניין זה בלבד, טעה (אף שבתום לב) מורג כאשר העיד במשטרה כפי שהעיד. טעות זו תוקנה על ידי במהלך עדותו.

להלן הראיות לתשובות הנ"ל:

1) בנוסף לעדותם של גוראל ומורג בעניין זה, העידו עדי התביעה, הגב' דליה רו ומנהל אגף הרווחה, מר לנדאו (שמסר על כך הודעה במשטרה מוצג נ/67 ולא נקרא להעיד בבית המשפט). אני קובע כעובדה שבגין החקירה בעניין העולים החדשים, שהתבצעה בפועל,

הוגשה החשבונית ת/1, והרשום בה משקף נאמנה את מה שהוזמן ובוצע על ידי החוקרים הנ"ל. אין בחשבונית זו כל מעשה של מירמה, והתשלום ששולם היה עבור ביצוע החקירה בעניין הנדון. כדי לשלם חשבונית זו הוצא ה פקודת תשלום (מוצג ת/2) והחשבון אמנם נפרע.

אם חשבון זה נפרע מסעיף התקציב הנכון אם לאו, אין זה רלוואנטי להליך הפלילי שלפניי ולכל היותר אם החשבון נפרע מתקציב נכון או שאינו בהתאם לו ובניגוד לנהלים, יכולה להיות השלכה במישור אחר, אך בוודאי לא במישור הפלילי.

גזבר העירייה באותה עת כתב בכתב-ידו על ת/1 "מסעיף של קליטת עליה". אוסיף ואומר שלפי חומר הראיות שלפניי מי שקבע מאיזה סעיף תקציב ישולמו החשבוניות ת/1, ת/19 ו-ת/18 (ראה לעניין זה פירוט עובדתי בעמ' 8 להכרעת הדין) לא היו מורג או גוראל, אלא עד התביעה רוט, גזבר העירייה. הוא עשה זאת לפי שיקול דעתו ולא לפי הוראה מגוראל או ממורג. לעניין זה העיד רוט בעמ' 432 כדלקמן:

"ת. - ... ולגבי התשלום עצמו שאלתי את אישורו של ראש העיר האם לשלם חשבונות חקירה, בלי להכנס איתו לפרטים, ואז אני בצעתי את התשלומים לפי מיטב הבנתי אותם לנכון (הדגשה שלי - ע' ש').

מהמשך עדותו של רוט עולה, כי ת/1 אמנם שולם על פי פקודת התשלום ת/2, תוך חיוב סעיף קליטת העלייה. מעדותו הנ"ל של רוט עולה, כי לגוראל ולמורג אין יד ורגל לגבי חיוב סעיף התקציב ובאיזה מהם. דבר זה ביצע רוט לפי שיקול דעתו הבלעדי והבנתו, וכידוע רוט לא הועמד לדין. לפי החומר שלפניי, אין כל ראייה שהועמד לדין משמעתי בגין חיובי התקציב בצורה שאינה נכונה.

להלן אפרט ראיות לכך שאין בתקציב הקצאה מוגדרת, מפורשת לחקירה פרטית מהסוג הנדון.

עד התביעה עו"ד גולדהמר העיד, בעמ' 155, כי אין סעיף מפורש המדבר, ככל שהוא זוכר, על חקירות פרטיות. צירינסקי העיד בעמ' 10 שורה: 24

"אין סעיפים ספציפיים לחקירות של עובדים בעיריה. גם בגזברות אין סעיף ספציפי כזה, יש סעיף של הוצאות כלליות שמהן היה ניתן להשתמש למקרים כגון אלה".

צירינסקי גם הסכים לכך שלגבי חקירה פרטית נגדו לא היה צריך להוציא מכרז לחוקרים (ראה עדותו בעמ' 19), אבל הוא הוסיף בנשימה אחת כי היה צריך אישור של יו"ר ועדת המכרזים (וממילא היה כל הנושא מודלף - הערה שלי - ע' ש').

ראש עיריית תל אביב לשעבר, מר שלמה להט, העיד בעמ' 761:

"ש. - האם היה לזה סעיף תקציבי נפרד בתקציב של עיריית תל אביב? ת. - אני מניח שלא אין לי שום מושג... אבל אין לי שום מושג על הסעיף התקציבי."

12) נותר איפוא להתייחס מבחינה עובדתית לשני התשלומים הנותרים מתוך השלושה; כוונתי לתשלום שבוצע על פי ת/19 (ופקודת התשלום שלו היא ת/17) והתשלום על פי ת/18 (ופקודת התשלום שלו היא ת/3).

אין מחלוקת שאלה התשלומים ששולמו לחוקרים הפרטיים בגין החקירה נגד

צירינסקי.

אין גם מחלוקת שמורג (ובתמיכת גוראל) ניסה להסוות תשלומים אלה כך שצירינסקי לא יכול לגלות באמצעותם שמתנהלת נגדו חקירה פרטית. איש אינו חולק שהחקירה היתה חייבת להיות סודית ביותר, ולא היה מקום (והדבר אפשרי מבחינת החוק) לפרסם מכרז בדבר מסירת החקירה (שהרי פרסום כזה היה מכשיל מראש את החקירה), כפי שלא היה מקום לשתף איש מאנשי העירייה (למעט גוראל ומורג), שהרי בכך היתה מופרת הסודיות, והחקירה היתה נכשלת.

אין גם מחלוקת שמורג (בתמיכת גוראל, ולו אף בדיעבד) ניסה להסוות את מטרת התשלומים הנ"ל, אך ביקש מהחוקרים שעילת החשבונות תהיה עד כמה שאפשר קרובה למטרה האמיתית. לעניין זה העיד מורג ונחקר ארוכות, וכאמור עדותו אמינה עליי ואיני מטיל ספק ביושרו ובכנותו.

מורג לא היסס להודות בטעויות שעשה, כגון: לקיחת מסמך לצילום משולחנו של צירינסקי (כוונתי לנ/71). במאמר מוסגר אוסיף בעניין זה: מסמך זה הוגש לאחר שהתובעת חקרה בעניינו את מורג ולאחר מכן הסתייגה מהגשתו על ידי עו"ד נדשי אף שהיא זו שהחלה לחקור בעניין זה. איני מוכן להתייחס לתוכנו של נ/71, כיוון שאני סבור שמדובר במעשה חמור ביותר. צירינסקי לא נחקר לפניי על עניין זה במהלך המשפט, ומדברי התובעת נמצאתי למד כי המשטרה לא מצאה לנכון להעמיד את צירינסקי לדין לגבי הדברים החמורים המיוחסים לו במכתב הנ"ל. מאידך גיסא גם לא הובאה לפניי כל עדות ולא שמעתי כל טענה מהתובעת אם כותב המכתב, החוקר אבי שאהין, הועמד לדין על בידוי ראיות וכד'. עליי להדגיש, כי חוקר זה אינו קשור לחוקרים שביצעו את החקירות נושא המשפט שלפניי, גם הוא לא העיד ולא הוגשו לי תוצאות החקירה במשטרה לעניין זה.

מאחר שאני רואה בחומרה רבה את האמור במכתב את זה, בין שיש לייחסו לצירינסקי ובין שיש לייחסו לכותב המכתב, שאהין, משאלתי היא שהמשטרה תמשיך ותחקור בעניין זה בכלים העומדים לרשותה ואין לעבור על כך לסדר היום.

בכתב האישום נפלו שיבושים חמורים, ורק בחלק קטן מהם הם תוקנו על ידי הודעת התובעת בישיבה מיום 12.1.94

להלן השיבושים שנפלו:

א. בסעיף 13 לכתב האישום נאמר, כי ביום 5.7.90 ערך לפיד חשבון שעל פיו דרש מהעירייה לשלם לו בגין "בדיקת השתכנות עולים וחסרי דיור" סך של 15,000 ש"ח. לבית המשפט הוגש רק חשבון אחד מיום 5.7.90, והכוונה למוצג ת/19.

החשבון שהוצג הוא על סך 17,400 ש"ח (ולא 15,000 ש"ח), ולא נאמר בו שהוא מתייחס ל"בדיקת השתכנות עולים וחסרי דיור", אלא ל"בדיקה כלכלית ובטחונות". ממילא כל האמור בכתב האישום והמתייחס לחשבון הנ"ל, וכוונתי לסעיפים 14, 15, 16 ו-17, שגוי. משום מה לא ביקשה התובעת לתקן סעיפים אלה. לזכותה של התובעת ייאמר שלא היא שערכה את כתב האישום ולא היא שחתמה עליו.

ב. בסעיף 18 של כתב האישום נאמר:

"בימים 21.10.90-14.9.90 ערך פרידן חשבונות של חברת אג"ם ובכל אחת מהן רשם סכום של 11,600 ש"ח ובחשבונות מיום 4.9.90, כי החקירה הינה בנוגע לתיווך בלתי חוקי לעולים חדשים (להלן החשבונות)".

בישיבה מיום 12.1.94 (עמ' 4 לפרוטוקול) הודיעה התובעת:

"לגבי האמור בסעיף 18 לכתב האישום: מדובר בשתי חשבונות. בימים 4.9.90 נערכה חשבונית אחת בסכום של 11,600 ש"ח וביום 21.10.90 נערכה חשבונית נוספת באותו סכום. לגבי האמור בסעיף 13 לכתב האישום: נערך חשבון, אך לא הוצאה חשבונית. אני חוזרת בי. אמסור פרטים לעניין זה בהמשך לאחר בירור" (שום פרטים לא נמסרו בהמשך - הערה שלי - ע' ש'). מה שלא נאמר בסעיף 18 לכתב האישום גם לאחר ההודעה הנ"ל של התובעת הוא, שבחשבונית מיום 21.10.90 (מוצג ת/18) נרשם "חקירות על פי בקשת העירייה". ממילא האמור בסעיף 22 לכתב האישום, עד כמה שהוא מתייחס לחשבון מיום 21.10.90, אף הוא שגוי. כאמור, בחשבונית ת/18 נרשם שהיא בעבור "חקירות על פי בקשת העירייה", וזהו בדיוק מה שנעשה בפועל. מורג וגוראל הזמינו חקירות. ואין כל פסול ואין כל תרמית בכך שלא נרשם בחשבונית לגבי מי הוזמנו החקירות, שהרי אם היה נוסף פרט זה, כל החקירות היו מתמוטטות. העובדה שהגזבר רוט מצא לנכון, לפי שיקול דעתו באופן בלעדי, לחייב בעניין זה סעיף פלוני דווקא, היא עניינו של רוט, והרי אין כל ראייה ולא נטען על ידי איש מהעדים שרוט קיבל הנחיות

מגוראל או ממורג באיזה סעיף תקציבי לחייב את חשבון העירייה. כאמור מסר רוט גירסתו בעניין זה ואין לי סיבה לפקפק שאמנם הוא, מיוזמתו ועל דעת עצמו, בחר באיזה סעיף תקציבי לחייב את החשבון. נותרה למעשה לבירור החשבונית ת/19 על סך 17,400 ש"ח ושנרשם בה (לפי הוראות מורג) "בדיקה כלכלית ובטחונות".

פקודת התשלום של חשבונית זו (מוצג ת/17) נושאת את מספר הסעיף התקציבי, ומתוך עדותו של רוט (שאינה ברורה בעניין זה) עולה כי הסעיף התקציבי שנבחר לחיוב לפי שיקול דעתו, הוא סעיף ארנונה.

אפילו אתעלם מכל השיבושים שבכתב האישום (וגם הסינגורים לא התעקשו בסיכומיהם עליהם ולא ניצלו שיבושים אלה, אף שהיו רשאים לעשות כן, ודבר זה ייאמר לזכותם ולהגינותם. אולי טוב שכך עשו מכיוון שיהיה זה עוול לנאשמים לנוכח כל החומר כאמור בהכרעת דין זו שזיכויים יהיה מחמת תקלות או שיבושים טכניים שנגמרו על ידי התביעה ולא מחמת זיכוי מוחלט וענייני כפי שלדעתי מגיע להם), המסקנה היא שרק לגבי חשבונית אחת (ת/19) יש לבדוק את ההיבטים המשפטיים ולהסיק את המסקנות המשפטיות מהעובדות שקבעתי.

גם אם טועה אני לעניין זה, יש להתייחס בהיבט המשפטי גם לחשבונית הנוספת, דהיינו ת/18 (ובמקרה קיצוני גם לגבי ת/1) - בהנחה שהוא מתייחס לחקירת צירינסקי, ולא לחקירה בעניין עולים חדשים. אף שלא כך קבעתי, הרי שהמסקנה המשפטית היא שווה לגבי כל החשבוניות הללו.

13) בסעיף 19 של כתב האישום נאמר:

"נאשם מס' 2 סבר שהחשבונית שהוגשו לו ע"י פרידמן נשאו סכומי כסף גבוהים ומופרזים ושפרידן לא ביצע עבודה שהצדיקה את תשלום הסכומים הנ"ל ע"י העירייה ולמרות זאת ביקש את אישורו של הנאשם מס' 1 לתשלום הסכומים הנ"ל".

בסעיף 20 של כתב האישום נאמר:

"נאשם מס' 1 אישר את תשלום הסכומים הנ"ל לפרידן מכספי העירייה, וזאת מבלי לבדוק את סכומי הכסף הנ"ל (צריך להיות "אם" ולא "את" - הערה שלי - ע' ש') הינם סבירים ביחס לחקירה שביצע פרידן".

אף שאני סבור שאפילו שולמו סכומים מופרזים ואפילו ללא בדיקה כאמור לעיל, אין בכך קשר לעבירות הפליליות נושא כתב האישום. עניינים אלה, לכל היותר, יכולים להיות נושא בתחומים אחרים. לגופו של עניין הוכח ההיפך מהנטען בכתב האישום.

ראשית, אציין שגם בסעיפים הנ"ל נפלו שיבושים חמורים, והתביעה לא מבחינה בין מבצעי העבודות ומקבלי התשלומים ומייחסת (ללא תיקון כתב האישום) את כל התשלומים הנ"ל לפרידן.

1/ ת היא חשבונית שהוצאה על ידי "אג"ם" בחתימה שאינה מזוהה, ופקודת התשלום ת/2 היא הוראה לשלם לאג"ם (ולא לפרידן). החתימה ת/1 אינה דומה כלל לדוגמת חתימתו של יעקב פרידן, כפי שהיא מופיעה במוצגים ת/33-30, שהן ההודעות שנגנבו ממנו במשטרה.

לכאורה משקפת החתימה הנ"ל שם "יעקב" (אולי הכוונה ליעקב צור אשר חקר את נושא העולים החדשים), אך אין לי צל של ספק, שאין היא חתימה של יעקב לפיד.

לעניין זה קיים היבט נוסף והוא ההתייחסות למוצגים ת/33-30, כפי שמבקשת התובעת להתייחס אליהם, ועוד אגע בעניין זה בהמשך להכרעת דין זו. התובעת טוענת, כי מאחר שהודעותיו של לפיד (מוצגים ת/34-30) הוגשו בהסכמה מבלי להעיד את לפיד מוסר ההודעות, יש להתייחס אליהן כאל אמת, אפילו לא העיד לפיד בבית המשפט וממילא לא נחקר בחקירה נגדית.

עו"ד שיינמן בסיכומיו טוען, כי מה שאמר לפיד בהודעותיו הנ"ל, שהוא לא ביצע חקירה בעניין העולים, הוא הנכון מאחר שהחקירה הוזמנה לאחר מכן אצל פרידן, שהיה בתחילה שותפו של לפיד. החקירה התבצעה על ידי פרידן וצור.

אכן, השוואת הודעותיו של לפיד עם עדותו של מורג מצביעה על כמה הבדלים לא-קרדינאליים.

סעיף 10 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א - 1971, קובע:

"אמרה בכתב שנתנה מחוץ לכתלי בית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אף אם נותנה אינו עד במשפט, אם שני הצדדים הסכימו לכך ותוכן האמרה לא היה שנוי במחלוקת ובלבד שהנאשם היה מיוצג על ידי עורך-דין".

אכן, ההודעות הנ"ל של לפיד הן מהסוג הנ"ל, אף שאיש מבעלי הדין לא הצהיר שאין הן שנויות במחלוקת או שהוא מאשר אמיתותן.

גם אם אצא מתוך הנחה שלנוכח נסיבות הגשת ההודעות הנ"ל, יש לראות את תוכן כאילו שנוי במחלוקת, אין זה מונע ממני ליתן להן משקל פחות מזה הניתן לעדותו של עד אמין המופיע לפניי והעומד בחקירה נגדית, ואמינותו אף מתחזקת, כפי שאירע בפועל לגבי עדותו של מורג.

ולעניין זה יפים דברי כבוד הנשיא השופט י' כהן ז"ל בע"פ 365/81 [1], בעמ' 131 מול האות ד:

"קורה לא פעם, שלפני בית המשפט מונחת עדות, שלא הוא גבה אותה, כגון כאשר מוגשת כראיה בהסכמה עדות, שלא נגבתה על ידי בית המשפט ששומע את המשפט, או כאשר חלו חילופי גברי בהרכב בית המשפט והמשפט נמשך אחרי שכמה עדים כבר העידו.

בכל המקרים האלה בית המשפט דן בחומר הראיות כפי שהוא בפניו, מתייחס למהימנות העדים שהעידו לפניו, הן על פי התרשמות מהופעתם לפניו והן על פי מבחנים מקובלים אחרים, המשפיעים על קביעת מהימנות, ונותן משקל לדברי העדים, שלא הופיעו לפניו, על פי קני המידה, שמותר לבית המשפט להשתמש בהם לשם קביעת משקל ראיות".

ת/20 היא פקודת התשלום לחשבון 1344 (ת/19). גם כאן מוציא החשבון הוא יעקב לפיד בע"מ, והפקודה היא לתשלום לחברה זו (תשלום של סך 17,400 ש"ח).

זכור, ת/19 מתייחס ל"בדיקה כלכלית ובטחונת", והחתימה על ת/19 זהה לחתימתו של יעקב לפיד על הודעותיו ת/33-30. ת/3 היא פקודת תשלום לאג"ם על פי חשבונית 0795 (וכאמור צריך להיות 0796) מוצג ת/18 היא חשבונית שהוציאה אג"ם ועליה חתימה בלתי מזוהה. למרות השיבוש הנ"ל, המשמיט את הבסיס העובדתי שבכתב האישום) אתייחס לטיעון הנ"ל כאילו מדובר בכל התשלומים ששולמו כאמור בפקודת התשלום.

(1) לגבי התשלום על פי פקודת ת/2 (המתייחסת לחשבונית ת/1) בעניין חקירה בנוגע לתיווך בלתי חוקי לעולים חדשים שהתבצע במלון "כרמליה": "כבר קבעתי כעובדה שבוצעה כאן חקירה שהוזמנה על ידי מורג וגוראל.

היתה הצדקה מלאה לחקירה זו, בייחוד כאשר המשטרה לא טיפלה בנושא (מאחר שהעולים החדשים שרומו לא פנו בתלונות למשטרה). יש להפריד איפוא תשלום זה מהחקירה כלפי צירינסקי בלבד. נכון אמנם שבפרשת החקירה בעניין העולים החדשים התבקשו החוקרים לחקור גם פעילות של צירינסקי באותו בית מלון, ועל כך העיד מורג בעמ' 895:

"ת. - אני יכול להגיד לך שכאשר עלה הנושא של זכויות 'כרמליה', וכאשר עלה הנושא של הרמאויות של עולים עלה גם הנושא שש"ס פועלת שם בתוך המלון, פועלת בתוך המלון ועוסקת ופועלת עם העולים, אני לא זוכר בדיוק את ההגדרה, פועלת עם העולים, וש"ס וגדי התחברו אצלי בראש.

ש. - באיזה אופן, מה הם עשו שלא היה בסדר? ת. - בהסטוריה של גדי היו יחסים מאד מאד מקורבים עם דרעי שעוזרים לו עד היום". בהקשר לחקירה בעניין העולים החדשים עליי לציין שהחוקר פרידמן (שדו"חות חקירתו וחקירת שותפו או עוזרו צור הוגשו כראיות) ושהיה אמור להיות עד תביעה, לא הובא על ידי התביעה כעד וממילא לא סתר את עדות מורג וגוראל (עדות שכאמור מהימנה עליי).

עדותו של מורג והדו"חות של יעקב צור לעניין זה מצביעים על כך שמחיר החקירה היה סביר, ועל כל פנים התביעה לא הביאה כל ראיה שהמחיר היה בלתי סביר.

לא הובא מטעם התביעה כל מומחה לעניין תשלומים כאלה ומה מקובל לגביהם.

(2) לגבי תשלום החקירות שנוהלו כלפי צירינסקי:

גם כאן עדותו של מורג והמסמכים שהוגשו מצביעים על מהלך חקירה ממושך ועל תוצאותיה והעלות נראית לי סבירה ומוצדקת. התביעה לא הביאה כל ראיה שעלות החקירה לא היתה סבירה או כי היתה מופרזת, ונטל הראיה לעניין זה מוטל על התביעה. מורג אף העיד כי התמקח על המחיר, ואני מאמין לו שכך עשה.

(14) ועתה אעבור לפרק המשפטי:

הנאשמים הואשמו בעבירות לפי הסעיפים הבאים:

א. קשירת קשר לעוון - עבירה לפי 499(2) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין").

ב. מירמה והפרת אמונים, עבירה לפי סעיף 284 עם סעיף 26 לחוק העונשין.

ג. קבלת דבר במירמה - עבירה לפי סעיף 415 עם סעיף 26 לחוק העונשין.

אשר לקשירת הקשר לביצוע עוון:

סעיף 499(2) לחוק העונשין קובע:

"הקושר קשר עם אדם לעשות פשע או עוון, או לעשות במקום שמחוץ לישראל מעשה שהיה בגדר פשע או עוון אילו נעשה בישראל והוא עבירה גם לפי דיני אותו מקום דינו -

... (2) אם העבירה היא עוון - מאסר שנתיים או העונש שנקבע לאותה עבירה, הכל לפי העונש הקל יותר."

בהתייחסו לעבירה זו כותב כבוד הנשיא שמגר בע"פ 144/92 [2], בעמ' 411 מול האות ה:

"עבירת הקשר שני יסודות לה (ע"פ 129/54...) והן: ראשית, כי שניים או יותר עשו הסכם והתקשרו למטרה פלוגית, ושנית, אותה מטרה היתה בעיני החוק מטרה בלתי כשרה."

בע"פ 171/86 [3] בעמ' 494 מול האות ג' אומר כבוד השופט בייסקי:

"עבירת הקשר נשלמת ברגע שהסכימו הקושרים לבצע את המטרה הבלתי כשרה."

כפי שעולה מחומר הראיות, ברור לחלוטין כי גוראל ומורג מעולם לא נפגשו ביניהם והגיעו להסכמה כלשהי לבצע עוון או מעשה שהמסקנה המשפטית הנובעת מעשייתו היא עוון. בעקבות מבול השמועות שזרם לגוראל, נפגשו הוא ומורג וביררו את כל האפשרויות העומדת לפניהם, והגיעו לאחר שיקול דעת למסקנה שהדרך הטובה ביותר לבדוק את הנושא לפני שפונים למשטרה מחד גיסא, ומבלי לפגוע בצירינסקי, בטרם יתבררו השמועות, מאידך גיסא, היא בדרך של פנייה לחוקרים פרטיים, ומורג קיבל עליו עצמו את הביצוע המעשי לכך.

במפגש זה, בדברים שהועלו בו ובהחלטה שאליה הגיעו גוראל ומורג, אין כל קשירת קשר, מאחר שלא היה במפגש זה וגם לא באחרים שבאו בעקבותיו כל סיכום לבצע איזשהו מעשה שיש בו משום עוון. השניים לא סיכמו לעשות מעשה מירמה או הפרת, או קבלת דבר במירמה והתביעה לא הביאה שמץ של ראיה להסכמה כזו.

15) אשר לעבירה של מירמה והפרת אמונים:

סעיף 284 לחוק העונשין קובע:

"עובד ציבור העושה במילוי תפקידו מעשה מרמה או הפרת אמונים הפוגע בציבור, אף אם לא היה במעשה משום עבירה אילו נעשה כנגד יחיד, דינו מאסר שלוש שנים."

פסק הדין הממצה ניתוחו של סעיף זה הוא ע"פ 884/80 [4], בעמ' 415, כותב כבוד השופט ברק (כתוארו (אז):

"בסעיף זה מצויים כמקובל שני יסודות עיקריים: היסוד העובדתי והיסוד הנפשי. היסוד העובדתי בעבירה האמורה הוא משולש: א. רכיב התנהגותי, דהיינו 'מעשה מרמה או הפרת אמונים'.

ב. רכיב נסיבתי, דהיינו 'עובד הציבור העושה, במילוי תפקידו'.

ג. רכיב תוצאתי, דהיינו מעשה 'הפוגע בציבור'.

היסוד הנפשי אינו נקבע במפורש בהוראות הסעיף, אך ניתן ללמוד עליו מכוח עקרונות כלליים החלים על כל עבירה, אלא אם כן מתגלית כוונה אחרת (דהיינו, אחריות מוחלטת או מוגברת). יסוד נפשי זה הוא מודעות בפועל לטיב הפיזי של ההתנהגות, דהיינו, מודעות בפועל, כי נעשו מרמה או הפרת אמונים: מודעות בפועל לקיום הנסיבות הרלוואנטיות, דהיינו מודעות בפועל לכך, כי הוא עובד ציבור, העושה במילוי תפקידו: ומודעות בפועל לאפשרות של גרימת התוצאה, דהיינו, מודעות בפועל, כי המעשה פוגע בציבור (ראה: ע"פ 20/53 בעמ' 853: ע"פ 705/77, בעמ' 369, ראה גם: ש' ז' פלר, "אינוס מתוך רשלנות על סמך אימרת אגב" משפטים י' (תש"מ) 388, 373). (הדגשה שלי - ע' ש').

עליי לבחון איפוא אם התקיימו כל אחד מהיסודות הנ"ל, ואם התביעה הצליחה להוכיחם.

א. הרכיב ההתנהגותי - מעשה מירמה או הפרת אמונים:

כבוד השופט ברק מציין בפסק הדין הנ"ל, כי לעניין "הפרת אמונים", הנזכרת בלשון החוק כאחד מרכיבי הסעיף הנ"ל, ההכוונה החקיקתית היא דלה אך ניתן לדלות מהוראות החוק עקרונות מספר, וכותב הוא שם בעמ' 416:

"העבירה עניינה הפרת אמונים. עובד הציבור נתון במצב של אמון כלפי המדינה, אשר הפקידה בידי העובד סמכויות וכוחות. השימוש בסמכויות וכוחות אלה בא לשרת את האינטרס, שהכח והסמכות באו להגשים. אין הם באים לשרת אינטרס אחר כלשהו. בהפעלת תפקידיו אלה על עובד של הציבור לפועל מתוך נאמנות (ראה...). עובד ציבור, המפר את האמון שניתן בו והפועל באופן שאינו מגשים את האינטרס שעל מילוי הופקד מפר אמונים. כך למשל עובד ציבור, המעמיד עצמו במצב של ניגוד עניינים (כפי שהוכח שעשה בפועל צירינסקי - הערה שלי ע' ש') מפר אמונים (ראה...). עובד ציבור, המשתמש במידע פנימי שבא לו במסגרת תפקידו למטרותיו הפרטיות, מפר אמונים. אלה רק דוגמאות מספר, הנגזרות מעקרון האמון הרחב. בגזירתם של מצבים קונקרטיים מהעיקרון הרחב, יש לנקוט את הגישה שהותוותה ע"י כב' השופט לנדוי בע"פ 20/53 בעמ' 853 באומרו:

"מטרה זו לא תושג ע"י קביעת קנה מידה מופרז לאחריותו של הפקיד בפלילים, אלא ע"י קביעת מבחן על הדעת ושמירה קפדנית על כך שרמה זאת תושג הלכה למעשה."

אל לנו להביא לידי כך כי "נטביע גושפנקא של התנהגות פלילית הגוררת עונש רציני על מעשים רבים ושונים בחיי יום יום שקשה להניח שהמחוקק רצה להחיל עליהם את האיסור הקבוע בחוק (ע"פ 460/79...). עלינו להלך על חבל דק המפריד בין האיסור הפלילי מזה לבין ההתנהגות הלא-פלילית מזה, גם אם זו האחרונה פגומה מבחינה אסתטית או אתית."....

על פי עקרונות אלה, מעשיהם של גוראל ומורג אין בהם מירמה או הפרת אמונים.

את מה שבאמת הוכח שהם עשו ניתן לתמצת כדלקמן:

(1) הם קיבלו זרם של שמועות על מעשים בלתי כשרים, אולי אף פליליים בלתי-אתיים והגובלים בהפרת אמונים מצדו של צירינסקי, הן בעת היותו גזבר העירייה והן כאשר כיהן כיועץ כספי לראש העירייה בסמכויות אדירות.

(2) הם התדיינו ביניהם מה לעשות עם ידיעות אלה, ניתחו את האפשרויות השונות ובחרו באפשרות של עריכת חקירה פרטית סמויה, וכל זאת שלא ממניעים אישיים, אלא משום תפקידם וראיית טובת הכלל והאינטרסים שעליהם הם מופקדים. אם שגו גוראל ומורג בהחלטה זאת (ואני קובע כעובדה שלא כך היה), אין השגיאה הנ"ל או הטעות בשיקול הדעת משום מירמה או הפרת אמונים.

(3) גוראל מסר למורג את הביצוע המעשי; הוא סמך עליו ונתן לו גיבוי למעשיו.

(4) מאחר שההתקשרות עם החוקרים הפרטיים הצריכה תשלומי ביניים על החשבון ולאחר מכן תוך כדי החקירות, הורה מורג לחוקרים להסוות את החשבונות שהשיגו עד כמה שאפשר שיהיו קרובים למציאות, אך מבלי שהאמור בהם יגלה לצירינסקי (כאשר החשבון יובא לידיעתו) שהחקירה היא נגדו.

בפועל, חלק מהחשבונות שיקף בדיוק את אשר בוצע (בלי להזכיר את "השם המפורש" צירינסקי) וחלק היה קרוב ביותר לכך.

(5) היתה חובה לערוך את החקירות באופן סודי.

(6) מותר היה על פי החוק שלא לערוך מכרז לביצוע החקירות וכך אמנם אירע. (7) אין בתקציב עיריית חיפה, וגם לא בתקציב של ערים אחרות, סעיף תקציבי מיוחד לחקירות פרטיות מהסוג הנדון.

(8) לא התקיים (וכך המצב עד עתה) נוהל קבוע לביצוע חקירות מהסוג הנדון, בייחוד כאשר מדובר בפונקציונרים בכירים ביותר.

(9) הגזבר הוא הקובע באיזה סעיף תקציבי יש לחייב במקרה כנ"ל וכך נעשה בפועל על ידי גזבר העיר חיפה, מר רוט. גזבר זה פעל באופן בלעדי והוא חייב את הסעיף שנראה לו כמתאים לפי החשבונות שהוגשו.

ושוב, אם נעשתה כאן שגיאה בחיוב הסעיף התקציבי, נבע הדבר מתוך העובדה שאין סעיף תקציבי מיוחד, וכאמור אין גם נהלים ברורים, אך בוודאי לא היתה כאן תרמית והפרת אמונים.

לאור דברי כבוד השופט ברק בע"פ [4] 884/80 הנ"ל והדוגמאות שהביא, אומר מה לא נעשה על ידי גוראל ומורג: (א) הם לא הפרו אמונים בכך שלא הגשימו את האינטרס שעל מילוי הופקדו (אלא להיפך).

(ב) הם לא העמידו את עצמם במצב של ניגוד עניינים (מה שכן עשה צירינסקי). (ג) הם לא השתמשו במידע פנים למטרותיהם הפרטיות. ומעל לכול, הם לא גנבו כספים, לא שילשלו לכיסם ולו אגורה אחת מכספי הציבור, לא קיבלו כל טובת הנאה שהיא מהחלטתם לבצע את החקירות הנ"ל ומביצוע בפועל, בין הנאה חומרית ובין כל הנאה אחרת שאינה דווקא חומרית. אני קובע שהמרכיב ההתנהגותי, דהיינו מעשה של מירמה או הפרת אמונים, לא התבצע ובוודאי לא הוכח על ידי התביעה.

עלי לציין שבהקשר זה לא מצאתי בפסיקה של בית המשפט העליון מקרה אחד שבו נדון עניינו של נאשם שהוא נקי מכל נגישה חומרית או תועלת אישית, בין לעצמו ובין למקורביו - כפי שאירע בפועל בעניין שלפניי (בעבר היו אף מקרים שאף שהוכחה נגישה כלשהי כנ"ל, זוכו הנאשמים ולדוגמא אציין את משפטו של אליעזר טל, שפורסם בע"פ 742/78 [5], אף כי כבוד השופט שמגר (כתוארו אז) היה בדעת מיעוט וסבר שיש להרשיע את הנאשם. אף שדובר שם בטובת הנאה חומרית או כספית, ראו שם שופטי הרוב את מעשי הנאשם כחוסר תבונה ושיקול דעת - כדעתו של כבוד השופט אשר שם, בעמ' 459, או כחוסר תבונה ורשלנות שטל "השתבח" בהם, כדעתו של כבוד השופט אלון, בעמ' 479).

אשר לרכיב הנסיבתי - "עובד ציבור העושה במילוי תפקידו:"

אין חולק על כך שרכיב זה הוכח, ושני הנאשמים, גוראל ומורג, הם עובדי ציבור שעשו את אשר עשו בתוקף מילוי תפקידם.

אשר לרכיב של פגיעה בציבור:

בעניין זה ההלכה, כפי שמציינה כבוד השופט ברק בע"פ [4] 884/80, היא כי מעשה "הפוגע בציבור" אינו דווקא מעשה הגורם נזק כספי או חומרי. די בכך שהמעשה פגע באמון הציבור במערכת השלטונית, כדי לבסס פגיעה בציבור. כבר קבעתי, כי לא היה במעשי הנאשמים משום מירמה או הפרת אמונים וממילא לא פגעו מעשיהם בציבור, בין מבחינה חומרית ובין מבחינת האמון בהם. אילמלא עשו הנאשמים את אשר עשו, דהיינו, שלא היו שוכרים חברה פרטית לחקור על אודות צירינסקי בעקבות השמועות על מעשי

השחיתות וכד', אזי היו פוגעים במחדלם זה בציבור ובאמונו בהם כמערכת שלטונית, אף כי היא לוקאלית. אילמלא היו מסוים את ניהול החקירה, היו גורמים לכך שהיא תיכשל בעודה באיבה, ואז בוודאי היו מעשיהם נגועים, בין השאר, בכזבו כספי ציבור, מחד גיסא, וברשלנות במילוי תפקידם כאמונים על שמירת האינטרסים הציבוריים, מאידך גיסא.

אני סבור כי האינטרס הציבורי העליון הוא שאנשים מסוגו של צירינסקי, אפילו היה גזבר או יועץ כספי מוכשר, יבוערו מן המערכת הציבורית (ובדיעבד החקירה והראיות במשפט הוכיחו זאת), ובוודאי שחקירה מוקדמת שבאה לאשש או להפריך חשדות, כפי שהיו כלפי צירינסקי, עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי.

אשר ליסוד הנפשי "מודעות בפועל":

לעניין זה כותב כבוד השופט ברק בע"פ 884/80 [4] הנ"ל, בעמ' 419:

"אפילו נתקיימו כל היסודות העובדתיים (במקרה שלנו: שהנאשמים בהיותם עובדי ציבורי פעלו במרמה או בהפרת אמונים - הערה שלי - ע' ש'), אין עובד הציבור אחראי בפלילים במסגרת סעיף 284 לחוק, אם לא נתקיים אצלו היסוד הנפשי הנדרש לעבירה. כאן מתבלט הבדל חשוב בין המישור האזרחי או המינהלי מזה לבין המישור הפלילי מזה".

ובעמ' 420:

"...הוא הדין (שלא תהיה זו עבירה פלילית - הערה שלי - ע' ש') אם עובד הציבור מילא פרטים לא נכונים בחשבון הוצאות שהגיש - מעשה המהווה הפרת אמונים - אך לא עשה כן מתוך מחשבה פלילית, אלא מתוך 'חוסר תבונה ושיקול דעת'..." ומוסיף ואומר השופט ברק, שם, מול האות ו:

"...נראה לי כי מן הדין להדגיש, כי המחשבה הפלילית צריכה להתייחס לכל היסוד העובדתי ולא לרכיב התוצאתי בלבד (ע"פ 705/77...). על כן, על התביעה להוכיח (חלוקה לסעיפי משנה שלי - ע' ש'): א. כי הנאשם היה מודע לכך שהוא עובד ציבורי הפועל במילוי תפקידו; ב. כי הוא היה מודע לכך שפעולתו מהווה הפרת אמונים; ג. וכי הוא היה מודע לאפשרות של גרימת פגיעה בציבור. מודעות זו צריכה להיות מודעות בפועל ואין די ברשלנות".

"קיומה של מודעות זו, כשהיא מלווה בפעולותו הרצונית של העובד, היא היוצרת את הכוונה הפלילית הנדרשת.

כפי שציין כב' השופט לנדוי, לגבי היסוד התוצאתי מתקיימת המחשבה הפלילית, אם התוצאה האמורה נגרמה מתוך כוונה או מתוך אדישות."

מתוך כל רכיבי המודעות בפועל הנ"ל התקיים רק הרכיב לגבי היות הנאשמים עובדי ציבור הפועלים במילוי תפקידם. בשום פנים ואופן, ואני קובע זאת כעובדה, לא היתה לנאשמים מודעות (אפילו הוכח קיום היסודות של הרכיב ההתנהגותי והתוצאותי - מה שלא כך היה), שפעולתם מהווה הפרת אמונים וקיימת אפשרות של פגיעה בציבור. לא זו בלבד שהתביעה לא הצליחה להוכיח קיומם של רכיבים אלה (ואין לשכוח שנטל הראיה מוטל עליה), אלא שהוכח בפועל כי רכיבים אלה לא התקיימו כלל.

לעניין זה אני מסתמך בעיקר על קטעי עדויות של גוראל ומורג, וכבר ציינתי, לא אחת, את האמון הרב שאני רוכש לשני אנשים אלה (בניגוד לחוסר האמון שאני רוכש לעד התביעה הראשי צירינסקי) ומאמין אני להם ולדבריהם גם בנוגע לרכיבים הנדונים, כפי שהדבר מוצא את ביטויו בקטעים הבאים: (א) כאשר הגיעו לגוראל ולמורג ידיעות כי החוקרים רוצים להיכנס למאגרי מס למטרת החקירה שהוזמנה ובהיותם מודעים לכך שמדובר במעשה בלתי-חוקי, התנגדו לכך גוראל ומורג בכל תוקף, ואסרו על החוקרים לעשות זאת ובשלב זה גם ניתק מורג את הקשר עם לפיד. על כך העיד גוראל בעמ' 571:

"ש. - אולי תפרט.

ת. - הם בשלב מסויים אמרו שרוצים לחדור... להכנס למס הכנסה ולקבל את הנתונים על המעמד הכלכלי של צירינסקי ממס הכנסה ועמי אז אמר לי ספק אם זה חוקי. אמרתי אם זה לא חוקי לא עושים את זה. אז כנראה שעמי אמר להם אז הם אמרו לאחר מכן אם לא עושים את זה אין לנו יותר מה לעשות. וכך נפסקה החקירה ללא איזשהו אקט של השלמה אלא בגין שאסרתי עליהם, התייעצתי יחד עם עמי, אסרנו עליהם לעשות דברים שהם לא חוקיים."

מכלל "לאו" אתה לומד על "ההן", דהיינו שכאשר מדובר במעשים שלדעת הנאשמים היו בלתי-חוקיים הם אסרו על עשייתם וממילא מה שעשו, עשו כי חשבו שזה כדין ובוודאי שלא חשבו שזה אסור.

(ב) בהתייחסו לכללי רישום ההוצאות של חקירות פרטיות העיד גוראל בעמ' 629:

"ת. - פנינו למשרד שלך ליועץ המשפטי שהוא יקבע כללים והוא עד היום לא קבע כללים. עד היום לא אמר שצריך לסגור סעיף כזה.

ש. - זה פנית לאחר מעשה. למה לא פנית לפני שהזמנת את החקירה של גדי? ת. - כי לא ידענו שיש בעיה (הדגשה שלי - ע' ש') כל הזמן רשמו את זה כפי שרשמו ומי שרשם ידע מה שהוא רשם. גברתי הנכבדה אין דבר כזה. זה ידוע".

מדברים אלה נמצאתי למד שגוראל ומורג לא היו מודעים כלל לכך שיש בעיה חוקית כיצד לרשום את ההוצאות של חקירות פרטיות, מאחר שבהיעדר סעיף ספציפי נרשמו ההוצאות על ידי הגזבר בסעיפים שהוא בחר לפי מיטב שיפוטו.

(ג) עדות מורג בעמ': 794

"ש. - בשלב מסויים החוקרים הפסיקו את עבודתם, אתה יכול להגיד לנו למה? מה קרה? ת. - כן. צריך להבין שבתהליך העבודה אנחנו לא ישבנו במפגשים צמודים, וכל הזמן אלא השיחות היו טלפונית, הם הודיעו לו דברים כאלה ואחרים על מה שהם מצאו. ואז יום אחד גוראל קרא לי ואמר לי תשמע הגיע אלי איזושהי ידיעה שהם בודקים גם במס הכנסה, וזה לא חוקי.

קראתי מיד לקובי לפיד אמרתי לו קובי אתה ניגשת למס הכנסה? הוא אמר כן. אמרתי אני מבקש מרגע זה אתה מפסיק לעבוד, אין יותר עבודה בעניין הזה, אנחנו לא יכולים להרשות לעצמו את הדברים."

(ד) מורג העיד בעמ': 815

"ש. - וכשאתה הבנת שהוא חדר למס הכנסה וזה נראה לך לא חוקי, למה לא הפסקת איתו את העבודה לחלוטין? למה לא אמרת לו..."

ת. - הפסקתי איתו את העבודה לחלוטין."

(ה) מורג העיד בעמ': 877

"ת. - יש הבדל גדול בין אנשים שהזכרת לביני. הם פוליטיקאים. הם אנשים שרגילים בזה. את חייבת להבין, לעשות את ההבחנה הזאת. אני לא רגיל בזה, ואני עד היום בטוח שמה שעשינו עשינו נכון וזה גם הוכח פה בחקירה הנגדית של גדי, הוכח שמה שעשינו נכון. שתפסנו מישהו שעשה דברים שאסור לעשות. ככה אני מרגיש שמה שעשינו עשינו 100% אחוז. עכשיו אני עומד כאן, ובית המשפט יחליט אם עשיתי בסדר או לא, זה הכל".

מסקנתי הסופית לגבי עבירה זו היא שלא הוכחו כלל יסודותיה ובוודאי שלא הוכח היסוד של הכוונה הפלילית. בהקשר זה אוסיף עוד הערה אחת: באין הוכחה ישירה לקיומה של המחשבה הפלילית, הוכחתו של מניע למעשה או היעדרו של מניע כזה עשויים לשמש חיזוק לגירסת הקטיגוריה או הסניגוריה בדבר גיבושה או אי-גיבושה של הכוונה הפלילית הנדרשת (ע"פ 193/57 [6], בעמ' 31, וכן ראה ספרם של יובל לוי ואליעזר לדרמן, עיקרים באחריות הפלילית, עמ' 441).

התביעה אמנם טענה "לאורכו ולרוחבו של כתב האישום" כי המניע למעשי הנאשמים היה מניע אישי. כאמור הוכח שלא זו בלבד שלא כך היה, אלא שהוכח, וקבעתי זאת כעובדה, שהמניע של הנאשמים היה מניע ענייני, ומה שהנחה אותם היה האינטרס הציבורי לברר את אמיתות השמועות ואם תתבררנה כנכונות, לנקוט צעדים נגד צירינסקי. בו בזמן לא רצו הנאשמים לפעול כלפיו, לא בגלל שחששו מעמדת האופוזיציה, אלא שסברו שלא יהיה זה הוגן לפעול בטרם חקירה כנ"ל.

כשלעצמי, אני סבור כי חשאיות החקירה היתה גם לטובת צירינסקי בהנחה שבאמת היה "טלית שכולה תכלת", שהרי גילוי החקירה גורם לגלי שמועות שאינן תמיד תואמות את האמת.

בדיעבד אף התברר שלא היה "טלית", ו"נוצות לא מעטות נמצאו על פרצופו".

16) אשר לעבירה של קבלת דבר במרמה:

סעיף 415 לחוק העונשין קובע:

"המקבל דבר במרמה, דינו - מאסר שלוש שנים, ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות דינו מאסר חמש שנים."

בסעיף 414 לחוק העונשין הוגדרו היסודות "דבר" ו-"מרמה". בסעיף 438 לחוק העונשין הוגדרו "קבלה" ו-"נתינה".

התביעה בוודאי אינה טוענת, כי הנאשמים קיבלו מצירינסקי משהו או כי נקטו כלפיו מירמה כלשהי. התביעה גם אינה טוענת שהנאשמים קיבלו מעיריית חיפה כספים או כל דבר אחר. מה שלמעשה טענה התביעה, לפחות במסגרת הסיכומים, הוא שהנאשמים במעשיהם גרמו במרמה לכך שגזבר העיר, רוט, ביצע תשלומים לחוקרים הפרטיים ותשלומים אלה התבטאו, על פי האמור בכתב האישום, בסך של 38,200 ש"ח (פעמיים סך 11,600 ופעם אחת סך של 15,000 ש"ח). בדיעבד, ולאחר שנשמעו הראיות התברר שסך כולל הכספים שהועברו מקופת העירייה לידי החוקרים הפרטיים הוא 40,600 ש"ח.

יצוין שבכתב האישום לא התייחסה התביעה לעצם התשלומים מקופת העירייה, לא

נטען בכתב האישום כי הנאשמים קיבלו במירמה כספים (על פי החוק - סעיף 438 לחוק העונשין - אין זה משנה אם הם בעצמם קיבלו את הכסף או אדם אחר).

מה שנטען בכתב האישום לעניין קבלת דבר במירמה הוא:

"הנאשמים... קבלו פעמיים, במסגרת הקשר, במרמה באמצעות מסמכים כוזבים את הסכמתו של הגזבר לנכות סכומי כסף מסעיפי תקציב לא מתאימים של העיריה" (סעיף 23 לכתב האישום).

לאחר שמיעת עדותו של הגזבר רוט ושל הנאשמים ניתן היה לקבוע על אתר שהעובדות אשר צוינו בכתב האישום לעניין המירמה כאמור בסעיף 23 לכתב האישום, וכפי שצוינו, לא זו בלבד שלא הוכחו, אלא שלא כך היה בפועל. על כן, היה מקום לזכות את הנאשמים בעניין זה על אתר.

הוכח שהגזבר לא ניכה הכספים הנ"ל מסעיפים שאינם מתאימים על יסוד מסמכים כוזבים אשר ניתנו לגזבר על ידי הנאשמים, אלא שהגזבר עשה כן מיוזמתו, לפי בחירתו וללא קשר עם המסמכים שניתנו לו.

כתב האישום בעניין זה לא תוקן, וכאמור לא נטען בו שהנאשמים במעשיהם גרמו לגזבר במירמה לשלם לחוקרים כספים ובכך קיבלו דבר במירמה.

כתב האישום מתייחס לקבלת "הסכמתו של הגזבר" לניכוי הכספים מסעיפי תקציב שאינם מתאימים (ראה סיפא של סעיף 23 לכתב האישום). אין זה ברור לאילו "פעמיים" מתכוונת התביעה בכתב האישום.

הרי העובדות מתייחסות לשלושה תשלומים (שני תשלומים בסך של 11,600 ש"ח כל אחד ששולמו בנפרד ועל פי חשבוניות נפרדות ופקודות תשלום נפרדות ותשלום שלישי על סך של 17,400 ש"ח שאף הוא שולם על פי חשבונית נפרדת ופקודת תשלום נפרדת).

אולם לא אעשה את מלאכתי קלה, ואתייחס גם לאפשרות (שאולי משתמעת מאופן ניהול התביעה וטענות התובעת בסיכומים) שכוונת התביעה היא לטעון גם ש"קבלת הדבר במירמה" לא היתה רק "הסכמת הגזבר לרישום", אלא הוצאת כסף בפועל מקופת העירייה על ידי פקודות התשלום והעברתו לחוקרים, כאשר הוצאת הכסף נעשתה עקב מעשה תרמית של הנאשמים, בכך שהורו לחוקרים להגיש קבלות עם כותרת הנחזית למה שאינו נכון.

תחילה אתייחס לאשמה בעניין זה, כפי שעולה מכתב האישום (שלא תוקן בהקשר זה) :

לעניין זה העיד הגזבר רוט כדלקמן: 1. בעמ' 432:

"ת. - ... מתוך הנהלים שנוהגים בעיריה ולפי מיטב זכרוני, החשבונות הגיעו לידי או באמצעות עמי מורג או באמצעות אמצעים אחרים, ולגבי התשלום עצמו שאלתי את אישורו של ראש העיר האם לשלם חשבונות חקירה, בלי להכנס איתו לפרטים, ואז אני ביצעתי את התשלומים לפי מיטב הבנתי ושיפוטי תוך כדי חיוב הסעיפים שאני הבנתי אותם לנכון".

"עו"ד: תחזור בבקשה, לא הבנתי את המילה שלך.

ת. - שאלתי את אישורו של ראש העיר אז, האם לשלם חשבונות חקירה שהועברו אלי מעמי מורג, שאלה עקרונית כן? ומר גוראל אכן אישר שאני יכול לשלם את החשבונות של חקירות שהגיעו מעמי מורג. לגבי איך לשלם אותם, איפה לחייב אותם, אז אני הייתי איש המקצוע שביצעתי את התשלומים בהתאם לשיפוטי והבנתי".

2. ובעמ' 440 מעיד הגזבר רוט כדלקמן:

"ת. - אני החלטתי לגבי הסעיפים התקציביים.

ש. - ולאור מה?

ת. - עם כל הכבוד לראש העיר אז, קודם כל עמי מורג שוב אמרתי שלא היתה לו את הסמכות מה לעשות ומה לחייב. ושאלתי את ראש העיר אם החשבונות שהוגשו ע"י עמי מורג האם נתנים לתשלום או לא. עם כל הכבוד לראש העיר הקודם, ולמרות שנותיו הרבות בעיריה, הוא לא התעמק במספרי הסעיפים התקציביים או במהויות של פעולות חשבונאיות".

מעדות זו לא עולה ולא ניתן להסיק כי הנאשמים "קיבלו הסכמתו של הגזבר" לחיוב סעיפים לא מתאימים. הם לא ביקשו זאת ממנו, ולמעשה לא עניין אותם באיזה סעיף יחויב החשבון. כל מה שעניין את גוראל ומורג זה שצירינסקי לא יידע באילו תשלומים מדובר ולא שהגזבר ייתן הסכמה כאמור לעיל או אף ירשום ללא הסכמה סעיף זה או אחר בתקציב. ממילא היה ידוע לכל שאין בכלל סעיף מתאים מיוחד לחקירות פרטיות. כבר התייחסתי בראשית הכרעת הדין ל"אי הבהירות", בלשון המעטה, לאמור בכתב האישום ביחס לחשבונות הנדונות, ולא רק שם אלא גם במהלך המשפט עצמו, לא פחתה אי-בהירות זו ואולי אף גדלה.

לדוגמא אצטט מעדותו של הגזבר רוט בעמ' 429:

ש. - כמו כן אני מבקשת להציג לך ת/18.

ת. - לא זכור לי.

ש. - חשבונית נוספת של חברת אג"ם, לא זכור לך. אני מבקשת להציג לך את פקודת התשלום ת/3. האם פקודת התשלום הזאת תואמת את החשבונית ת/18? - לא. הסכום תואם אבל אני רואה שמספר חשבונית שרשום פה הם שונים, זה 0796, ופה זה 0795. זה אמנם סכום זהה אבל פה כתוב שהתשלום בגין חקירות 0795 ואני רואה שהחשבונית היא 0796 ואת שניהם אני לא זוכר."

יצוין כי עד התביעה רוט נשאל על ידי התובעת לפחות שלוש פעמים אם הוא יודע שהחקירה של לפיד היא לא מה שהיא נחזית להיות, אלא חקירה על עובד עירייה כלשהו, האם היה משלם מאותו סעיף תקציבי ששילם בפועל. על שאלה זו שהתובעת חזרה עליה שוב ושוב ענה העד, בעמ' 435: "ת. - השאלה ברורה אבל אני מתקשה לענות עליה".

בעמ' 436:

"שופט: גברת גוטמן הוא הבין את השאלה, הוא מתקשה רק לענות עליה, ככה הוא אמר, אתה הבנת את השאלה? ת. - הבנתי מצוין את השאלה אני מתקשה לענות עליה.

שופט: אולי תאפשרו לעד להתאמץ ולהשיב?

ת. - השאלה כפי שהיא נשאלה בפעם השנייה היא עוד יותר מקשה עלי. (הדגשות שלי - ע' ש').

ובעמ' 437:

"ש. - מקליטת עליה, השאלה היא רק מסעיף עליה, האם היית משלם מסעיף קליטת עליה, זאת היתה כל השאלה שלי.

ת. - לא יודע מה לענות."

מה שהתובעת לא שאלה את העד רוט הוא אם בכלל היה משלם (אין זה משנה מאיזה סעיף תקציבי), אם היה יודע שהחקירה היא כלפי גדי צירינסקי למרות מה שנכתב בחשבונית. לכך יש חשיבות רבה כפי שעוד אתייחס בהמשך.

לגבי השאלה מה הוא המצג שהחשבוניות שהוגשו מציגות ולמה הן נחזות, כבר נתתי דעתי על כך במסגרת התייחסותי לאשמה של הפרת אמונים, ומה שנאמר שם יפה גם בהיבט של האשמה של קבלת דבר במירמה.

מתשובותיו של רוט לשאלות התובעת עולה (למרות שלא נשאל על כך ישירות), כי

בכל מקרה היה משלם את החשבוניות, אפילו היה יודע שזה בעניין חקירה של עובד עירייה או אף של צירינסקי (אף שברור שהיה מדליף זאת מיד לצירינסקי).

כאשר שאלה התובעת בעמ' 437 (לאחר שהתחמק שוב ושוב מלתת תשובה ברורה - וזהו עד התביעה!!) העיד כדלקמן:

"ש. - האם היית משלם את החשבונית מסעיף קליטת עליה? ת. - אם הייתי שזה חקירה בגין עובד כלשהו של העירייה.

ש. - לא אדוני השאלה נשאלה על ג' צירינסקי?

ת. - ג' צירינסקי פה צריך להסתכל על המעמדות של שנינו.

ש. - האם אתה כגזבר האם היית משלם מסעיף קליטת עליה? ת. - יכול להיות שהייתי מתייעץ עם הגזבר הקודם שהיה עוד שמה מאיזה סעיף לשלם.

ש. - עם ג' צירינסקי אתה מתכוון?

ת. - כן. "...

הגזבר רוט אישר, שאף שנושא החקירות היה קיים וידוע, לא היו סעיפים תקציביים המיועדים לחקירות פרטיות (עמ' 445) והרי חלק נכבד מהחקירות כלפי צירינסקי היה בעל אופי כלכלי והתייחס לחובותיו ולהשתמטותו מלשלם ארנונה, הן במסגרת חברת "ציר ג'ד" והן במסגרת התוספת הבלתי-חוקית של בנייה בביתו שבדניה, ששם הוסיף "חטא על פשע". לא די שבנה בנייה בלתי-חוקית (שבגינה הואשם, נשפט ודינו נגזר), אלא שגם השתמט מלשלם את הארנונה בגין אותה תוספת בנייה. אני קובע כעובדה שהחשבוניות שהוגשו התייחסו לעבודות חקירה שהוזמנו ובוצעו והגשתן, כפי שנעשתה, לא באה כדי להוליך שולל או לרמות את הגזבר רוט הן מבחינת קבלת הסכמתו ואיזה סעיף תקציבי לחייב, והן, וזה העיקר, מבחינת עצם ביצוע התשלומים.

ההסוואה (ועובדה היא שצירינסקי עלה מהר מאוד על כך שמדובר בחקירה נגדו) לא באה להטעות או לרמות את הגזבר רוט, אלא רק כדי למנוע מצירינסקי, היועץ הכספי, לגלות שמתנהלת חקירה נגדו.

ייתכן, ואיני קובע זאת כעובדה, שכל הנושא לא היה עולה כלל לדיון, אילו סיכמו מורג וגוראל עם החוקרים הפרטיים שהתשלום יבוצע בתום החקירות, שאז לא היתה כל מניעה לרשום על החשבוניות שהן מתייחסות לחקירה בעניין צירינסקי (וזאת מבלי להתעלם מכך שחלק מהחקירות התייחסו לשאלת רמאות של עולים חדשים במלון "כרמליה"), אך ברור שלשם כך היה על החוקרים להסכים לבצע את החקירות עד תומן ללא קבלת תשלום על-חשבון ולו אף על-חשבון הוצאות.

בדיעבד התברר ששולמו תשלומים על-חשבון במהלך העבודה של החוקרים ולפיכך

היה צורך בהסוואה כלפי צירינסקי (וממילא כלפי כל מי שעלול להדליף לצירינסקי את דבר החקירה נגדו). כבר ציינתי קודם לכן שאני רואה חשיבות רבה לכך שהתובעת, בחקירתה את הגזבר רוט, לא שאלה אותו אם בכלל היה משלם (לא משנה מאיזה סעיף תקציבי), אילו ידע שהחקירה היא נגד צירינסקי למרות הרשום בחשבוניות.

אני קובע על יסוד עדותו של הגזבר רוט, והתרשמותי ממנה, כי רוט היה משלם כל חשבונית שגוראל היה מאשר תשלומה מבלי להתייחס לתוכנה וכל נושא החיוב של התקציב היה בשיקול דעתו הבלעדי, ובין שהושפע או שלא הושפע מהרשום בחשבונית לעניין בחירת הסעיף המתאים (שהרי כבר קבעתי שלא היה סעיף ספציפי לכך), החשבונות היו נפרעים. לא בגלל מה שרשום או שאינו רשום בהם או כפי שרשום בהם אלא בגלל העובדה הפשוטה שראש העירייה אישר אותם לתשלום.

וכאן המקום לחזור לאחד היסודות החשובים של העבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין. כותב כבוד השופט קדמי בספרו, על הדין בפלילים (חלק ראשון) "הדין בראי הפסיקה" (מהדורה מעודכנת, תשנ"ד 1994) בעמ' 401-402, ובהתייחסו ליסוד הפיסי שבעבירה כדלקמן:

"ביסוד הפיזי המרכיבים הבאים: 'המקבל' 'דבר' 'במרמה': ומשמעותו - קבלת דבר מאחר באמצעות טענה כוזבת.

להלן ידון כל מרכיב בנפרד:

א. 'המקבל'

...

4. המקבל 'הרמאי' וה'נותן' הוא - המרומה:

הלכה פסוקה היא כי אין דבר של קבלת דבר במרמה אלא אם כן רומה המרומה בפועל ונתן את הדבר לרמאי מחמת המרמה."

מדברי העד רוט ויתר הראיות שלפני עולה, כי הוא הורה על תשלום הכסף לא מחמת המירמה (בהנחה שבהגשת החשבוניות הנ"ל כפי שנרשם בפועל יש מירמה - וכפי שקבעתי לא כך היה), אלא מחמת שראש העירייה, דהיינו גוראל, אישר לו לשלם את החשבוניות.

ובעמ' 411 כותב שם כבוד השופט קדמי:

"המקבל דבר - קשר סיבתי

(1) הכלל - אין עבירה אלא אם ניתן הדבר 'מחמת' המרמה :

א) כאמור, דין הוא שהדבר יינתן בהשפעת המרמה לאמור - שיתקיים קשר סיבתי בין המרמה לבין פרידתו של הנותן מהדבר. בהעדר קשר סיבתי כאמור אין מרומה ואין עבירה. ולא מיותר יהיה להדגיש: צריך שיהא זה 'קשר סיבתי יעיל'. (ראה דברי כבוד השופט לוין בע"פ 555/77 [7], בעמ' 774 מול האות ב', ושאליו הצטרף כבוד השופט עציוני. השופט שמגר (כתוארו אז), שאמנם היה בדעת מיעוט באותו פסק-דין, נמנע מלתאר את הנתונים שעליהם הושתתה דעתו החולקת - ראה שם בעמ' 778 מול האות ו' - אך בסוגיה הנ"ל הביע את דעתו הנחרצת באותו כיוון בע"פ 535/88 [8], בעמ' 277 מול האות א', כדלקמן:

"אולם, גם אם הוכחה המרמה, יש להוכיח כי אילמלא המצג לא היה המערער מקבל את מבוקשו (המירמה צריכה לשמש כ'סיבה יעילה' לקבלתו של הדבר... ע"פ 555/77...) לא התברר שהייתה למשרד הפנים מדיניות מגובשת שלא לתת נתונים על קטינים. זאת ועוד, בית משפט השלום קבע שלא הוכח שהמערער ידע פוזיטיבית, שבקשה בעניין הקטינים תיענה בשלילה. מכאן התעורר ספק, שנשען על דברי בית משפט זה בע"פ 281/82, בעמ' 720, לפיהם צריך להוכיח, כי לולא המרמה או מצג השווא לא היה המערער, מקבל את מבוקשו, וכי יש ספק אם בעל המצג לא היה מקבל את מבוקשו, וכי אם יש ספק אם בעל המצג לא היה מקבל את מבוקשו בכל מקרה, לא נוצר הקשר הסיבתי בין המירמה לקבלת הדבר".

וראה גם דברי כבוד השופט קדמי בספרו הנ"ל, בעמ' 412, סעיף ז'.

כאן לא רק שהתביעה לא הוכיחה, כי אלמלא המצג (דהיינו החשבוניות כפי שנכתבו לגבי נושאן) לא היו גוראל ומורג מקבלים את מבוקשם (שכאמור היה ביצוע התשלום לחוקרים מבלי שצירינסקי יבחין שמדובר בתשלום חקירה על-אודותיו), אלא שהוכח ההיפך.

אגב, אם כוונת התביעה בקבלת דבר במירמה היא (כאמור בכתב האישום המשובש) לקבלת הסכמת הגזבר רוט לניכוי סכומי הכסף מסעיפים שאינם נכונים, הרי שגם כאן לא הוכח הדבר משני טעמים: א. לא היו סעיפים מתאימים.

ב. הגזבר עצמו (העיד לאחר שנשאל שוב ושוב על ידי התובעת) כי אם היה יודע שבחשבוניות מדובר בחקירת צירינסקי, היה צריך להתייעץ ולא ידע בעצמו מה הם סעיפי התקציב המתאימים.

סיכומו של דבר הוא, שגם יסודות האישום על פי סעיף 415 לחוק העונשין לא הוכחו על ידי התביעה. (17) מסקנתי היא שיש לזכות את הנאשמים מכל האשמות שיוחסו להם בכתב האישום, וכך אני עושה. בכך ובנסיבות רגילות היה מקום ל"נעילת" הכרעת הדין, אך אם כך אעשה, אחטא למצפוני ולעקרונות הצדק המנחים כל בית-משפט.

על גלגוליו של כתב האישום עמד רבות סניגורו של מורג, עו"ד נדשי, בסיכומיו, וטענותיו לעניין זה מקובלות עליי. מתברר, ש"חומר הראיות" שהיה בידי התביעה עובר להכנת כתב האישום הראשון, לא היו בו ראיות כדי לטעון כלפי גוראל ומורג שהמניע לעריכת החקירות הפרטיות כלפי צירינסקי היה מניע אישי. ראיה לכך היא כתב האישום הראשון עצמו (מוצג נ/57).

דווקא מנ/57 עולה, כי המניע להזמנת החקירה היה "לחשוף מעשים לא כשרים של צירינסקי הקשורים בניצול תפקידו בעיריית חיפה" (יעד, שאיש אינו טוען כי אינו כשר וכי אינו מתפקידו של העומד בראש הרשות המקומית). גוראל לא הופיע כלל כנאשם בכתב האישום הראשון אלא כ"עד תביעה". כבר ציינתי בהכרעת הדין שהוכח, כי כל מה שהתרחש מבחינת החקירה המשטרתית בין המועד שבו הוכן ונחתם כתב האישום הראשון לבין המועד שבו נערך כתב האישום השני הוא "השלמה שולית" של החומר, כפי שהדבר נעשה על ידי רפ"ק גרונדמן וכפי שהוא עצמו העיד על כך.

השלמה זו התבטאה בחקירת עדים שלא הופיעו ברשימת עדי התביעה בכתב האישום הראשון, וכוונתי לעדים גולדהמר ונאות.

אין בעדותם של גולדהמר ונאות משום ראיה שהחקירות הפרטיות כלפי ה"פריימריס" שבהם השתתף גוראל, העוינות גילו כלפי גוראל שני עדי התביעה, גולדהמר ונאות, אשר נוספו עדים בכתב האישום השני (כאשר עו"ד גולדהמר היה אחד מראשי האופוזיציה ואילו יהודית נאות עברה מהקואליציה לאופוזיציה ועוינותה לגוראל התגלתה במהלך חלק ניכר מעדותה) וכן השוני המשמעותי בין שני כתבי האישום, יוצרים אצלי משקע של הרהורים, שמא שיקולי התביעה בהגשת כתב האישום השני לא היו נקיים מכל השפעה חיצונית בלתי-עניינית וזרה לשיקולים שעל מערכת תביעה לשקול, עובר לה כנה ולהגשה של כתב אישום.

לא אוכל להשתחרר גם מהרושם, ויש לכך גם תימוכין לא-מעטים בחומר הראיות, כי גד צירינסקי הצליח במניפולציה הנובעת מ"כישרונו" המניפולטורי, לתמרן את המשטרה ואת מערכת התביעה לכך שמחשוד במעשים שמבקרת המדינה כיוונה אליהם בדו"ח שלה הפך לעד התביעה העיקרי. במקום שהחקירה במעשיו תהיה יסודית ומקיפה,

התבצעה החקירה בפועל כלפי גוראל ומורג. בטוחני שאם אמנם היתה מתקיימת כלפי צירינסקי חקירה יסודית ומקיפה, היה הוא יושב על ספסל הנאשמים ולא הנאשמים, אשר חשפו "קצה קרחון" ממעלליו (כדוגמא אציין את המידע שהחוקרים מסרו לנאשמים בדבר היו תו של צירינסקי בעל דירה בצפת, בו בזמן שהתברר, מפיו של צירינסקי בעת שמסר את עדותו, כי בעניין זה למעשה קשר קשר עם אדם אחר כדי לסייע לו לרמות את נושיו ולהעלים מהם רכוש ביצירת מצג כוזב, לפיו כאילו רכש צירינסקי זכויות באותה דירה, ומצב זה הוטבע בצורה של הערת אז הרה בלשכת רשום המקרקעין).

אין ספק, שהעמדתם של גוראל ומורג לדין והמשפט עצמו פגעו קשות בגוראל ובמורג, הן באופן כלכלי ועוד יותר באופן נפשי. מהיותם אישים בעלי עבר מפואר, איש איש בתחומו, הפכו לנאשמים המואשמים על ידי המדינה בעבירות של קשירת קשר לבצע עוון, הפרת אמונים וקבלת דבר במרמה.

הנאשם 1 גוראל, אשר במשך יותר מחמישים שנים פעל בשירות הציבור במשרות בכירות, שהאחרונה בהן היא היותו ראש עיריית חיפה (העיר השלישית בגודלה בישראל) מצא את עצמו, בגיל 77, יושב על ספסל הנאשמים, שעליו הושב על ידי אותה מדינה אשר אותה שירת בנאמנות במשך שנים כה רבות.

הנאשם 2, עמי מורג, תת-אלוף במילואים ולשעבר קצין שריון ראשי של צה"ל, מפקד אוגדה ובעל עיטור מופת בצה"ל, כיהן חמש שנים במועצת העיר חיפה ומילא בה תפקידים חשובים, ללא כל שכר. גם הוא מצא את עצמו יושב על ספסל הנאשמים. אין לי ספק, וכך גם אמרו הנאשמים במהלך עדותם, כי הם נכנסו להוצאות גדולות ביותר כדי לממן את הגנתם, וכי התמשכותו של המשפט למרות מאמציי לקיימו ולסיימו בהקדם האפשרי, גרמה להם עינויי דין לא-מעטים.

כל הנסיבות הנ"ל, בצירוף עובדת זיכום המוחלט של הנאשמים מכל האשמות שיוחסו להם מוליכות אותי למסקנה, כי המעט שהמדינה יכולה לעשות למענם בסיטואציה זו הוא תשלום הוצאות הגנתם של הנאשמים, על פי האמור בסעיף 80(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977. לעניין זה אדון בכל בקשה בכתב שתוגש לי על פי האמור בחוק ובתקנות.

ניתן והודע היום - 9.11.95, בנוכחות התובעת עו"ד רלי גוטמן, הנאשמים וסנגוריהם, עורכי הדין דן שיינמן ונילי רוטלוי, בשם הנאשם גוראל ועו"ד טומי נדשי בשם הנאשם עמי מורג.